

Revista Nouă

Anul I

Nr. 3 / iunie 2004

Fondată de Bogdan Petriceicu HASDEU la 15 septembrie 1887
Seria a patra, editată de Cercul literar «Geo Bogza» din Câmpina

Ion STRATAN despre metaforă:

«Poezia trebuie să fie într-un sens cunoaștere și eu cred că metafora, nu neapărat creând o literatură de iluzii, de fatală și convențională suprarealitate, este una dintre căile regale ale literaturii.»

un dialog la pagina 5

MARE NOSTRUM

Poate cea mai grea dintre probele pe care a fost nevoită să le treacă instituția literară (prin extensie, societatea întreagă) noastră după 1990 a fost integrarea scriitorilor din diaspora. Probă la care, în mare, putem spune că am picat cu succes. Îmi aduc aminte de surpriza pe care am avut-o în primul an de facultate când profesorul ne-a pus întrebarea, la care nu ne gândisem până atunci, „scrierile în limba slavonă fac parte din literatura română?”, cerându-ne, firește, argumentele pro sau contra. *Mutatis mutandis*, întrebarea se poate pune și pentru scriitorii exilați. Să recunoaștem că primul impuls este să ne gândim la treimea de succes: Eliade, Ionesco, Cioran. Dar acestea sunt mai degrabă excepțiile, geografia și geologia exilului sunt mult mai variate și mai complicate. Alcătuit din generații diferite, motivații diferite, moduri de adaptare diferite la rigorile expatrierii și la para/regimul părăsire, cu greu exilul literar poate fi prins într-o formulă unificatoare. Sigur că metafora „patria mea este limba română”, reluată în multe forme, este frumoasă, dar inexactă epistemologic, ea este departe de a acoperi un peisaj mult prea accidentat. Sunt scriitori care au adoptat limba țării gazdă sau au scris în engleză ori franceză. Alții au păstrat cu încăpățânare scrisul în română. Unii au ținut să se întoarcă în literatura mater/paternă, alții deloc. Unii au crezut, după 1989, că li se cuvin automat fotoliile din fașă pentru meritul de a fi scris în libertate, cei „dinăuntru” i-au privit oarecum chioră. În fapt, avem de-a face cu același păcătos amestec de criterii, în care esteticul este subordonat. Sunt și dificultăți de încadrare, unde plasăm literatura din Republica Moldova? Dar pe cea a scriitorilor din Israel sau a celor din spațiul iugoslav? Ne mândrim cu nemții „noștri” multipremiați în Germania?

>>>>>>>>>>>>

la pagina 31

R.N.

Lidia Nicolae - din expoziția Haute Couture deschisă în holul Teatrului «Toma Caragiu» din Ploiești

Din cuprins: ♦ Cronica literară - C. Trandafir - Virgil Mazilescu - - inventarea unei noi structuri poetice ♦ Interviuri cu Ion Stratan ♦ Poezie - Maria Nicolai, Lucian Vasiliu, Ioana Ursu ♦ Proză - Marta Bărbulescu, Sergheie Bucur, Carmen Mihai ♦ Interpretări - Theodor Codreanu, Jenica Tabacu ♦ Context - Christian Crăciun - Elogiu bărfei ♦ Cadente reflexive - Violeta Cernica - Natura divinului ♦ O colecție - Ce Rost are...?

Cercul literar "Geo Bogza" și-a adunat membri și simpatizanții în fiecare vineri, la cinci după-amiaza, în sala mică a Casei de Cultură. S-a făcut critica numărului anterior (sunt greșeli de corectură...), s-au propus texte pentru numerele viitoare, s-a citit din creația proprie (Constanța Coman Mezdrea, Ștefan Al. Șașă). Opiniile critice n-au prea supărat pe nimeni, blândeșea verii capricioase (!) instaurându-se peste fire.

Ceva mai multă vioiciune a adus spectacolul de muzică și poezie de dragoste "Eu știu c-ai să mă-neli..." prezentat de o echipă a Teatrului "B. P. Hasdeu" ca semnal de reluare a activității, după ani de tăcere. Adrian Dochia, Dan Dochia, Emanoil Toma și trupa muzicală formată din Ciprian Bischoff, Ștefan Alexandru, Gheorghe Nedelcu, Emil Paraschiv au "pus în scenă" versuri de Nichita Stănescu, Tudor Arghezi, Emil Brumar, Miron Radu Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Marin Sorescu, George Topârceanu, Nazim Hikmet, Grigore Vieru, Mircea Micu, Ștefan Al. Șașă.

Lidia Nicolae a oferit ploieștenilor, în holul Teatrului "Toma Caragiu", o expoziție de grafică intitulată "Haute Couture", (*reproduceri pe pag. 1 și 2*) foarte potrivită cu spațiul în care spectatorii ies în pauzele spectacolelor de pe scena locală. De altfel, holul acesta este gazda unor diverse manifestări literare și muzicale de bună pinută. Lidia Nicolae va expune pictură și grafică, în august, la hotelul "Prezident" din Mangalia. Dacă vă nimeriți pe-acolo, nu ocoliți locașia. Merită! (Ag.)

Cărți primite la redacție

Lucian Vasiliu – *Atelier de potcovit inorogi*, Colecția *Dictatură și scriitură*, cu prefață de Ioan Holban, Ed. Junimea, Iași, 2003

Florin Pitea – *Necropolis*, ediția a doua; *An/Organic*, Ed. Amaltea, București, 2004,

Cristina Stoica – *Bucătăria Îndrăgostiiilor. Repete afrodisiace: știință veche, gusturi noi*, Ed. Compania, București, 2004

Alexandra Târziu – *Fapte bune cu Lisa*, proză, Ed. Compania, București, 2004

Virgil Panait – *Poemul precum actul sexual*, versuri, Ed. Zedox, 2003

Valeriu Valegvi – *Din larg spre larg*, versuri, Ed. Sinteze, Glăbi, 2004

Adrian Alui Gheorghe – *Ce rost are să trăiești în România tranzitiei?*, Ed. Compania, București, 2004

Sanda Cordo – *Ce rost are să citim literatură?*, Ed. Compania, București, 2004

Oliver Lustig – *Ce rost are să vorbim despre*

Holocaust?, Ed. Compania, București, 2004

Constantin Mocanu – *Jocul de-a bătrâneșea*, Ed. ALPMA, Buzău, 2002

Gheorghe Patza – *Întoarcerea lui Dracula*, Ed. A92, 2002

Gheorghe Patza – *Pământul șar*, Ed. Axa, Botoșani, 2004

Aurelia Rânjea – *Pianissimo*, Ed. Printeuro, Ploiești, 2004

Aurelia Rânjea – *Antiprimăvara*, Ed. Printeuro, Ploiești, 2004

Vasile Spiridon – *Viziunile "învingătorului de profesie" Nichita*, Ed. Timpul, Iași, 2003

Geo Olteanu – *Primul concept*, Ed. Astra-nova, 2003

Sergiu Adam – *Ctitoriile lui Ștefan cel Mare*, Casa Cărpii de Știință, Cluj-Napoca, 2003

*** – *Antologia epigramei românești*, Editura Premier, Ploiești, 2004

Ion Miclescu – *Eu cu cine (mai) votez?* (antologie de epigrame), Ed. Ridendo, 2004

Comitet editorial: Elvis Gabriel Arghir, Victor Bercăroiu, Gheorghe Cazan, Constantin Ene, Virgil Guran, Gheorghe Iatan, Ivan Mihaela, Mușat Mărgărit, Petre Moldoveanu

ISSN 1223 - 429X

15.000 lei

Materiale nepublicate nu se înapoiază. Responsabilitatea pentru conținutul textelor aparține în exclusivitate autorilor.

Revista se poate procura de la chioșcul Muzeului Literaturii Române (București), de la librăria «Casa Cărpii Libra» și Muzeul memorial B. P. Hasdeu din Câmpina

Tiparul executat la PRINTEURO Ploiești

Revista Nouă

Redacția:

Constantin Trandafir (*director*), Florin Dochia (*redactor-șef*), Emanoil Toma (*secretar general de redacție*), Serghe Bucur, Viorel Cernica, Christian Crăciun, Lidia Nicolae, Jenica Tabacu, Gherasim Rusu Togan

Materialele se trimit cu mențiunea "Pentru Florin Dochia" prin fax. 0244-306.107 sau 0244-336.291, prin e-mail florindochia@yahoo.com sau prin poștă la Casa de Cultură «Geo Bogza», str. Griviței, nr. 95, cod postal 105.600 Câmpina, jud. Prahova.

Informații la tel.: 0788-324.975 sau 0244-336.774

ION STRATIAN:

«Am sacrificat unitatea absolută stilistică a poeziei mele experimentului și inovației»

- dialog la gura Graalului -

- *Locuiești în buricul Ploieștiului, lângă Catedrala Eroilor și deasupra sediului unei bănci. Într-un fel, în centrul unui spațiu anume delimitat, parcă. Crezi că poetul este într-unul din centrele lumii sau la o periferie a lumii?*

- Ca stare de rostire, ca încercare de adecvare a autenticității sale la ceea ce numim lume, poetul este în centrul lumii. Ca manieră de percepere a discursului și ca situare în contextul cuvintelor politice, al mondenului, al artisticului de consum, al divertismentului, față de toate acestea, poezia se pare că este la o margine care îi este necesară ca marjă de siguranță pentru eventuala schimbare a sistemului de referință. Deci, izvorul poeziei poate să fie într-un *axis mundi* al parcului celor create, dar emiterea, specificitatea mijloacelor suportului material al discursului poetic, receptarea de către cei interesați, situarea față de cascada discursurilor politice și, în general, în ansamblul mass-media de astăzi o fac să fie fatalmente marginală.

- *Voi cita, cu aproximație, un vers al tău mai vechi, chiar foarte vechi: „Până când vom avea o cheie pentru a deschide ușa și o altă cheie pentru a o închide, vom folosi aceeași cheie.” Crezi că lectorului de poezie îi este suficientă o singură cheie pentru a deschide ușa spre poezie și, după ce a intrat, a se închide în ea?*

- Stimate domnule, prieten și poet, apropierea de poezie prin volumele publicate este una dintre cele mai mari bucurii ale sufletului meu în acești ani. Faptul că noi ne-am cunoscut într-o atmosferă a generalității creației, dintr-un unghi sau din altul, ca receptori, participanți, comentatori, suspinători, admiratori sau analiști ai fenomenului literar a fost un lucru benefic de la bun început. [...] Cheile care atunci deschideau poezia mea încerc acum să le orânduiesc în câteva iruri, legături care închid. Tematica apei, pe care am inițiat-o cu debutul *leșirea din apă*, continuată cu *Apa moare*, volum apărut la Editura Albatros, și *Spălarea apei*, de la Editura Eminescu, din 2001, este urmată în timp de tema morții, *O zi obișnuită pentru a muri*, din 1996, *De partea morților*, 1999, și *Mai mult ca moartea*, de la Editura Axa din Botoșani.

- *Există a treia temă, a focului...*

- A luminii... E vorba de *Lux*, din 1992, care vine de la *lux – lucis*, pe lângă ideea colaterală că poezia este un lux, pentru că începuse deja să se vadă că toate comentariile politice, sociale, documentele istoriei regăsite, jurnale, memorii, analize administrative și literatura nepublicată până atunci ocupau locul central al interesului cititorului. Poezia, deja, părea o excentricitate, un donquijotism sau un lux. Astfel, cheile care deschideau, în anii '80 ai întâlnirii noastre, inima poeziei au făcut să-mi închid și al treilea ciclu tematic, al luminii, cu *Lumină de la foc*, primul de după 1990, care era în manuscris, din cei opte ani în care n-am putut publica, '83-'90, și următoarea în lucru, *Altă lumină*. Deci cheile care atunci deschideau unele întuiții poetice, care sunt ca un corn de melc, nu sunt

adevăruri, decât în sensul în care atestă o autenticitate a stării de spirit, nu au făcut decât să meargă spre un alt echilibru al – folosesc o metaforă – uși, al porții spre interiorul poeziei și al sufletului meu și acum tinde să asigure etanșitatea care încearcă să fie și permanență a edificiului liric, închizând aceste serii tematice de întuiție și de viziune simbolică.

- *Ai folosit cuvântul metaforă. Ți-u că, pentru tine, metafora ocupă locul central în poezie.*

- Da.

- *Poezia aș zice că este supremul nivel al ficțiunii. Iar ficțiunea, spunea un prieten de-al nostru, este adevărata realitate, realitatea esențială a lumii. Tu ai trecut, ușor, și către proză, scurtă și foarte scurtă, și chiar roman. Din ceea ce am citit până acum, parabola pare a fi esența prozei tale. Crezi că asta vine din faptul că locuiești în poezie și în metaforă?*

- Da. Mie, metafora mi se pare una dintre laturile onestității creatoare în materie de lirism. Există și poezi direcți, duri, dialogând pe marginea asperităților sociale, cum este o mare parte a poeziei generației '90. Și ei sunt niște poezi morali, să zic așa. Au îndreptățirea proprie de a se referi la condiția lor ingrată în cadrul unui sistem administrativ care numai de poezie nu este interesat. Dar poezia trebuie să fie, într-un sens, cunoaștere și eu cred că metafora, nu neapărat creând o literatură de iluzii, de fatală și convențională suprarelativă, este una dintre căile regale ale literaturii. Încercătura de cunoaștere în care toate lucrurile vor deveni cu posibilitate de migrare fără nici un fel de problemă din literatură în realitate și din realitate în literatură, nu este totul atât de luminos, pe cât s-ar crede, pentru că realitatea se simte, prin îmbogățirea limbii, întărită de discursul cotidian pus în literatură, iar această literatură este situată în realitate. >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>

>>>>>>>>>>>>>>

Dar faptul că simpi nevoia să existe o lume coerentă, meta-fizică și aparținătoare construcției tale verbale, alături de viziuni, alături de simbol, alături de, în primul rând, sentimentul inculcat, este o dovadă a simpirii tale organice și necesității de altceva. Dar și neacomodării inerte și convenționale cu lumea. Acesta este unul dintre criteriile existenței poetului.

- *Metafora este și invenție sau, poate, în primul rând invenție. Mă gândesc la imaginarea obiectelor artificiale, care se face întâi prin metaforă, prin închipuirea unei realități care nu există fizic. Și, apoi, această mică lume virtuală este transformată într-o lume reală. Deci, metafora a° zice că este și invenție. Dar să ne întoarcem la ceea ce voia, de fapt, întrebarea mea, dacă proza ta se hrănește din ideea de parabolă.*

- Eu am avut o serie de poeme în proză și proze tematice, parabolice, dacă le spunem așa, *Crimele din strada Cerului*, în volumul *Mai mult ca moartea*. Ele sunt parabolice, într-un sens, dar parabola presupune și un înpeles moralizator. Ele sunt, mai degrabă, simbolice. Sunt meditații, încercări de metaforă epică pe tema sacralului.

- *Dimensiunea morală nu cred că le lipsește.*

- Este intrinsecă, nu sunt ca *Dialogurile cu Leukos* sau, mai știu eu, prozele lui Baudelaire, poemele în proză ale lui Barbey D'Aubervilly, în care se arată că esteticul este ultragiat și el se răzbuună printr-o realitate pe care o recâștigă. Ele pornesc de la egal la egal cu cititorul, să spunem așa. Eu sunt sântul de autori precum Cărtărescu, care sugrumă cititorul de la prima propoziție. Ei pornesc, să zicem așa, la masă cu cititorul și discută de parcă ar fi un suav și eteric seminar simbolic. Încă din titlu spune: dar haideți să vedem ce povestire ați avea din amintire sau din închipuire despre fântână.

- *Dar nu acesta ar fi un algoritm al jocului pe care și l-a ales?*

- Algoritm al jocului pe care și l-a ales el mă face să fug în tribună cât mai repede. (*râde*) Asta e algoritmul pe care și l-a ales el. Așa. Așadar, aceste poeme în proză, pe care eu le-am continuat cu o serie tematică, poeme despre avioane și despre jocul de tenis, și miniromanul pe care l-am publicat în cinci reviste, *Conceptul de Crăciun*, în primul rând sunt o încercare de lămurire discursivă, deci „prozaică”, a obsesiilor mele și a temelor care îmi plac. Ceea ce îmi face plăcere. Îmi place să meditez despre simbolurile religiei, în general; doi: îmi place tenisul și atunci merg în metafora psihologiei jucătorilor de tenis, care fac parte din jocul lumii cel grațios și, de asemenea, dramatic, să descopăr niște algoritme ale general-umanului; și trei: ca oricărui ploieștean, îmi plac avioanele, care se duc de la București la Câmpina...

- *Fiind ploieștean pe de-a-ntregul...*

- Ploieștean prin spirit și verb, și corăbian prin depărtare, și în nostalgia imposibilei întoarceri în absolut în toate sensurile. Pentru că Lumea Corăbiei este mai cosmopolită decât a Ploieștiului. Corabia e un șir de butucuri și de întreprinderi mici și mijlocii, cum glumesc cu prietena mea Ami Steriadi, în care nu mai recunoști nimic din vechiul oraș patriarhal. Așa că nu văd în nici un fel Corabia ca pe sacrosanctul oraș în care nu se întâmplă nimic între războaie. Ci, dimpotrivă, spiritul întreprinzător al zonei te face să crezi că ești în nu știu ce oraș satelit al marilor metropole, în care, să dau un exemplu, bănușul din sertarul magazinului nici nu apucă să se oprească din clinchetit. E ceva care pe mine mă depărtează la fel de mult ca o nostalgie spre patriarhalitate care nu-mi aparține deloc.

- *Ca ploieștean ai nostalgia Caragiale-Nichita?*

- NU, nu. Am o nostalgie a experimentului. Singura mea nostalgie. Eu sunt un tip sentimental, sunt un tip nostalgic, dar singurul lucru care mă face să îmi doresc foarte mult un punct luminos la care să ajung, este acela că, netrădându-mi fondul sentimental, nostalgic sau melancolic, să pot împinge experimentul atâtă cât el se mai arată că aparține unei încercări organice și nu unei alăturări de cuvinte întâmplătoare. Cum este un cal care câștigă – nu este un cal comod, de aceea vreau ca oasele care împing crupa calului să meargă până acolo încât pielea să fie foarte bine întinsă și el să alege bine, bine de tot.

- *Dacă aleargă prea bine, pielea i-ar putea rămâne în urmă.*

- Da! Ei, uite, asta nu e o idee rea, pentru că experimentul are o parte de straniu, de anorganic. Experimentul, celebrul laborator, face ca sistemul normal al lumii să nu fie în ordine coerentă, realistă și sincronică. Experimentul îl asemui, de obicei, fiind poet, unui căluș de mare fără mare, este un schelet de cal care a câștigat derbiul, în timp ce carnea a rămas la carmangerie.

- *și Caragiale, și Nichita – revin la ei – au experimentat, amândoi.*

- Da.

- *Într-un fel sau altul.*

- Pe pielea noastră.

- *Să nu fim noi pielea care a rămas în urmă, căci ei au pornit alergarea de mult și.*

- *și-au văzut de-ale lor.*

- *și nu par a se gândi la un final. Adică aleargă încă, tot aleargă...*

- Da, dar și noi i-am încurajat!

- *Noi stăm în tribune, ne năstem, murim în tribune și asistăm la această cursă...*

- Da, da, într-un sens, vrei să spunem: latura formală, osificată a spectacolului literaturii, în care s-a ajuns ca un argument de valoare să fie inatacabile argumente de autoritate și să poată trimite la o mortificare, alienare. Când am făcut, împreună, cum știbi, Festivalul Nichita Stănescu...

- *Acum douăzeci de ani!*

- Acum douăzeci de ani, nu ne-am gândit că nu mai putem deschide gura acum fără să vorbim de Caragiale și de Nichita. Ne-am făcut-o cu mâna noastră. Pentru faptul că există tineri care se ocupă cu literatura, cum știbi prea bine, pe care și dvs. îi încurajați, pentru faptul că este un spirit literar, artistic și cultural într-un oraș preponderent industrial cum este Ploieștiul. Pentru că există un liceu „Nichita [Stănescu]”, o casă memorială, o statuie, un festival și atâtea comunicări care s-au făcut, este foarte bine, decât să se discute numai de [Fotbal Club] „Petrolul” care pică în B și despre alcoolul metilic la ieșirea din schimb sau exclusiv despre politică, mai bine știu de Nichita și așa mai departe.

- *Astea-s lucrurile care nu se schimbă, aceste valori spirituale. Industria se schimbă. Ba se fabrică una, ba alta, se mai dă și faliment, pe când spiritualitatea, valorile ploieștene durează, rămân.*

- Pe de altă parte, mă gândesc că, uite, apariția postumelor lui Nichita la Academie și vivacitatea de care dă dovadă analiza caragealiană mă fac să zic: iată că și astea se schimbă și eu am impresia că economia nu prea se schimbă, nivelul de trai nu prea se schimbă, consumul nu prea se schimbă! Glumind ori nu, mi se pare că spiritual lucrurile se schimbă și stagnarea e în domeniul industrial.

>>>>>>>>>>>>>>

>>>>>>>>>>>>>

Poemele mele sunt construite pe o canava conceptuală, pe lângă poemele sentimentale, afective, în care pun sentimentele asemenea unui personaj care însopește monologul pe scena interioară a spiritului meu, capătă această partitură pe care eu o numesc, aș, pentru uorarea criticilor literari, ca să nu mai citească atăta din opera mea care abia se mai pine între coperte de atăta răsfoire, neosuprrealism. Adică, metafora, pe care o consider cea mai avansată vizionar și cea mai onestă prin gradul ei de experiment și cunoaștere poetică, metafora care merge în limita aparentului aleatoriu al suprarealismului, este mai supravegheată. Am o altă sâmbânpă în sâmbânpă decât metafora, de exemplu, de la Gelu Naum. E ca și cum aș spune: sunt neozelandist. Adică simpatizez și Zeelandă, și Noua Zeelandă, dar nu sunt acolo.

- Dar unde ești? Care este locul tău?

- La Bacău. La Bacău, unde, dacă îmi dai un motor, voi merge cu pietenul meu Cici Moraru... [etc. etc. etc.]

- Locul tău a fost, la un moment dat, la Paris, unde ai scris un volum în limba franceză și mi-ai spus o dată că el nu poate fi tradus în românește.

- Volumul de la Paris se numea *Les jeux des societe, Jocurile societăților*. L-am publicat la o editură ploieșteană. Sintagmele, și conotațiile, și expresiile fixe ale limbii franceze sunt cele pe care am încercat să le pun în valoare. Deci, dincolo de înclinația afectivă, am încercat să surprind plasticitatea fermecătoare a oraului și s-au îngemănat senzația de noutate – chiar dacă nu eram pentru prima dată la Paris, cu gândul scrierii pe care îl am continuu în minte, cu bucuria combinării, reluării transcrierii, modificării și alcătuirii metaforelor din limba lui Voltaire. E un lucru la care pin, aș cum pin la poemele din *Elegii la Notre Dame*, pe care le-am scris despre Franța, aș cum pin la traducerea celor cincizeci de poeți francezi contemporani pe care am publicat-o în *Contemporanul*, de-a lungul anilor, aș cum pin la traducerile din Baudelaire și la spiritul francez în ce are el gratuit și neînchrâncenat. La noi, poeți de mare acuitate a verbului și sentimentului, cum este Blaga, au fost confiscați de ideologie. Poezii expresionismului, minunatul și atât de moralul expresionism, care poate face o acoladă de la Trakl până la Paul Celan, au fost puși mereu sub semnul pătimirii, cum se zicea despre Goga, în alt sistem de referință, au scris *Poemele luminii* pentru că ni se lua Ardealul, ceea ce e puțin cam straniu, nu e chiar aș. De aceea, spiritul francez trăiește esențial prin logos, în Franța toată lumea citește, în metrou, și cerșetorii citesc...

- Și pe zidurile metroului...

- Da. Sunt cerșetori care se și supără că-i deranjezi din lectură. O anecdotă zice că era un american care îi dădea unei cerșetore un cec și cerșetoreea privea nedumerită. și americanul a deschis harta Parisului și i-a arătat unde e banca de unde își poate încasa cecul. În sensul acesta, toată lumea citește, lumea are reviste în metrou, în stații, în mijloacele de transport. Parisul nu e numai Moulin Rouge și stridii, el este esențialmente un oraș sprijinit prin logos. Când vezi Tour Eiffel prima dată, dacă reușești să nu te asurzească rușoaițele care vorbesc extraordinar de tare – după cum s-a văzut și în finala de la Roland Garros de anul acesta între Măkina și Dementieva

(stră-străbunicul Dementievei este cel care a donat primul tablou Ermitajului) – apare imaginea din fotografiile, ilustrate, pictură. Aș e Parisul logosului: cuvintele apar din amintirile noastre de citit pifuri, de liceu, de conversații, este un miraj lingvistic, cum spune Toma Pavel. Parisul este un oraș al mirajului lingvistic. Te simți, cum să spun... nu pot să spun „ca peștele în apă”, că am văzut „peștii” francezi care se simt foarte bine în apa Perier, acolo, la cafenea...

- E și „Peștele în apă” al lui Vargas Llosa, un fel de metaforă a lui „n-am încotro”.

- Llosa nu-mi place. Nu-mi plac scriitorii care au vrut să devină președinți. Mai ales scriitorii genuini, de creație, nu criticii sau alții. Nu-mi plac scriitorii care vor să ajungă mari administrativ. Uitați, Săbato, care e un uriaș scriitor, a acceptat cu greu să fie șeful comisiei de anchetă a crimelor făcute de dictatura anterioară. și a făcut o depresie, de câțiva ani, de abia mai mișcă creionul pe hârtie. El, care e un geniu, care a scris *Despre eroi și morminte*, probabil cel mai bun roman sudamerican posibil. De aceea, în Franța, își vine tot timpul să scrii și să vorbești.

- Dar tu locuiai, ca poet, în limba română și, brusc, și-ai găsit locul și în limba franceză. Poetul poate locui în orice limbă?

- Da, da. Pentru această plachetă de 20x40 cm, se găsește loc în orice limbă, în urma meditației de un an sau doi, aș cum pentru toate tămpeniile de discursuri politice, toate furturile și toate șantajele se găsesc tone de ziare, milioane de kilometri de peliculă, sute de mii de ore de difuzare, bannere și dări de seamă. Se mai găsește, într-o limbă sau alta, germană sau italiană, și loc pentru o plachetă de 20x40 cm. Nu-i aș de grav.

- Cred că relația ta cu începutul acesta de mileniu, care aparține informației, cum spunea cândva Jacques Attali, locul tău în această civilizație este deja definit prin cuvintele pe care le-ai spus deja. Ești întotdeauna în conflict cu ceea ce se întâmplă și nu-ți convine...

- Da.

- ...Din schimbările care se produc. Cum vezi tu globalizarea?

- Sunt lucruri incredibile. Filosoful Liiceanu, care a tradus Heidegger și ar trebui să fie un om aplecat asupra nuanței cuvântului, spune: omul trebuie să fie egoist, să-și vadă numai de treburile sale. Adevărul este căștigul material. Înseamnă că în America avem sute de milioane de filosofi, care sunt la mica biserică a hamburgerului și cei mai mari gânditori din lumea asta. Ei, lucrurile nu stau chiar aș. Ideea globalizării era ca lipsa de grijă materială a continentului nordamerican să fie peste tot. Vom lăsa micii producători de vinuri, ziceau, IMM-urile, cum glumeam cu Ami, IMM-ul îmi sugerează un bătrân care mănâncă supă populară cu o lingură care-i tremură și, din când în când, spune: l-me-me-me-me-me-me! Această lipsă de grijă, care este specifică continentului nordamerican, să fie generalizată. Asta nu înseamnă să-l lăsăm să moară pe producătorul de vinuri de la Valea Călugărească, de la Tohani sau din Franța; să anulăm specificul bucătăriei de nu știu unde; producția artizanală sau specifică fiecărei țări. Nu asta înseamnă globalizare. Asta fac diverse grupuri de presiune din orice țară, mai mult sau mai puțin interesată, mai mult sau mai puțin afiliată unei producții economice. Dar globalizarea literară nu există.

>>>>>>>>>>>>> la pagina 28
A consemnat Florin DOCHIA

Ion SIMUȚ:

«Omul nu este cu adevărat liber dacă nu-și exercită dreptul la imaginație»

Nici vorbă, Ion Simuț depine, parcă în contradicție cu numele său „diminutival”, cotă ridicată în critica și istoria literară de azi. Spirit temeinic și de mare probitate intelectuală, echilibrat și pertinent în ce scrie, este apreciat ca tare, în pofida unor pușine, neînsemnate și normale adversități, care mai mult îi sporesc reputația. La această recunoaștere, contribuie și vocablaria sa de protagonist, adeseori, în „arena actualității” (titlul unui volum semnat de Ion Simuț). Încă de la debutul editorial (*Diferența specifică*, 1982) și-a afirmat energia ideatică, pătrunderea interpretativă, interesul pentru spiritul integral al literaturii. *Revizuirii* (1995) dau la iveală o corectă percepție, lovinesciană, a acestui fenomen care a provocat o adevărată *Batracomiomanie* postdecembriștă. Și se axează, firesc, pe argumente – bune aplicații la mari scriitori români. *Critica de tranziție* (1996) pune în mișcare „simptome” incitante, cu aplecarea spre controversate, idei, atitudini. Substanțiala monografie consacrată lui Liviu Rebreanu este punctul cel mai de sus al acestui harnic și judicios exeget.

Surpriză, la ancheta inițiată de „Revista Nouă” (*Revine în drepturile sale ficțiunea?*), Ion Simuț, special sollicitat, „răspunde” în modul cel mai amabil și original, cu o carte recentă de 464 de pagini: *Reabilitarea Ficțiunii*. (Tr. CONSTANT)

„Imediat după 1989, am asistat la decăderea vertiginosă a literaturii, la o degradare a interesului public pentru ficțiune, simultan cu o degradare a vieții sociale și a relațiilor umane. În fond, nu au fost chiar atât de limpezi și nici refuzul literaturii atât de radical. Am putut constata dezinteresul față de un anumit tip de literatură, aceea a ficțiunii livrești, gratuite sau speculative, în timp ce interesul pentru literatura mărturisirilor, aceea a jurnalelor și a mărturiilor, urca vertiginos până la a deveni exclusivist. Literatura mărturisirilor muta accentul de pe ficțiune pe confesiune, de pe imaginar pe experiența de viață, de pe literaritate pe autenticitate. Refacerea încrederii în literatură trebuia să înceapă de undeva de foarte jos, de la un grad zero al scriiturii, iar această satisfacție a unui minimalism estetic nu o puteau da decât jurnalele și memoriile. În anii imediat postrevoluționari, presiunea realului era prea mare, prea agasantă, ca să permită refugiul în imaginar, perceput ca o dezertare, ca un evazionism imoral, ca un abandon în fața solicitării de a construi o nouă societate și o nouă lume. Procesul degradării încrederii în literatura «pură» petrecut în anii '90 nu e foarte-foarte diferit de același proces din anii '50; numai că unul, cel din anii '50, era rezultatul unei constrângeri ideologice ca parte constitutivă a unui regim totalitar, iar celălalt, din anii '90, era rezultatul unui imperativ moral ca parte constitutivă a unei societăți libere și deschise abia prefigurate. În anii '50, literatura pură, ficțiunea liberă pieriau sufocate în lagărul comunist; în anii '90, literatura pură și ficțiunea gratuită pieriau eliberate în stratosferă ca heliul. O societate dezaxată, haotică, foarte *terre-à-terre*, blocată în imperativele zilei, nu-i simpea ficțiunii nici o funcționalitate spirituală, nu-i recunoștea nici o putere de atracție.”

*

„Literatura pură, poetică sau ficțională, procura, atât în anii '50, cât și în anii '90, o ciudată insatisfacție, până acolo încât ficțiunea riscă să fie considerată suspectă, decadentă sau iresponsabilă și asimilată cu minciuna. Imperativul moral era - și într-o epocă, și în alta - angajarea politică, constrânsă și unidirecțională în anii '50, liberă și plurală în anii '90, dar considerată, în fond, obligatorie în aceeași măsură. Să ne amintim condamnarea apolitismului care seamănă atât de mult

în cele două epoci de tranziție despărțite de patru decenii și de sensuri democratice contrarii. Oricât de strălucitoare, oricât de fascinantă, oricât de «frumoasă», ficțiunea atrage - într-o lume ultragiată și păcălită de proiecțiile utopice ale politiciii - aceleași repulsii ca față de minciună. Ficțiunea și, o dată cu ea, toată literatura au suferit efectul unei uzuri morale a mecanismului de seducție. Căci, saturați peste măsură decenii la rând, până la intoxicație, de ficțiunea politică a minciunii, nu mai puteam îndura în anii '90 nici minciuna estetică, nevinovată, a ficțiunii literare; dar aceasta din urmă nu putea fi percepută ca o ficțiune nevinovată și de aceea nici nu putea fi absolvită. Literatura pură, narățiunile excesiv fictive erau repudiate ca atitudini estetice, în însăși substanța și specificul lor, atât în anii '50 cât și în anii '90, întocmai cum era condamnat apolitismul ca atitudine civică imorală. Mecanismul ficțional al literaturii, compromis de mecanismul ficțional al politiciii, în ochii cititorilor prezumtivi postdecembriști, printr-o extindere maladivă a culpabilizării, are nevoie de reabilitare morală, care însă nu se poate realiza instantaneu. După mai bine de un deceniu, literatura iese, începe să iasă, din convalescență. Cred că abia acum poate începe procesul de reabilitare a ficțiunii, din mai multe motive.

>>

Când capitalismul devine din ce în ce mai opresiv prin constrângerile lui materialiste, a^oa cum comunismul fusese prin constrângerile lui ideologice, necesitatea vitală a refugiului în imaginar, în ficțiunea pură reapare, după o lege a compensației în spiritual ce ^oi-a dovedit valabilitatea universală, dincolo de mode și timp.”

*

“Dacă ar fi să ne referim mai stăruitor la literatura română din ultimii doi-trei ani, pe ce evenimente ale epicului putem conta? Am convingerea că trilogia lui Dumitru Ȕepeneag *Hotel Europa*, *Pont des Arts* ^oi *Maramure*^o este un succes. De^oi controversat, Nicolae Breban din *Ziua* ^oi *noaptea* ^oi *Voința de putere* nu poate fi ignorat sau minimalizat. Cele două volume ale lui Mircea Cărtărescu din romanul *Orbitor* sunt o mare izbândă estetică, ale cărei proporții sunt încă în curs de estimare. Din punctul meu de vedere, acestea sunt capetele de af^o din romanul românesc al ultimilor ani, cele mai recente evenimente editoriale. Înclin să a^oez alături un romancier ce se află într-o cre^otere vertiginoasă de la *Saludos* la *Sigma*, ultimele sale romane: Alexandru Ecovoiu. Nu e deloc întâmplător că Dumitru Ȕepeneag, Mircea Cărtărescu ^oi Alexandru Ecovoiu sunt trei dintre scriitorii români contemporani bine receptați prin traduceri publicate îndeosebi în Franța ^oi Germania, la inițiativa unor edituri occidentale din aceste țări, fără un sprijin special din partea unor instituții culturale române^oti.”

*

“Ne apropiem de starea, deschiderile, speranțele ^oi nivelul estetic specifice anilor '60. Tocmai suntem pe cale de a depă^oi constrângerile, marasmul ^oi haosul anilor '50. Dacă istoria se repetă, atunci se repetă ^oi istoria literaturii, în dinamismul ei abstract. Vine, trebuie să vină, un alt moment fast pentru literatura română, inclusiv pentru afirmarea ei europeană. 1930, 1970, 2010 - cam acesta este ritmul vârfurilor de

formă maximă a literaturii române: aproximativ din patruzeci în patruzeci de ani. Evident că nu e vorba de un singur an, ci de un deceniu, un deceniu ^oi ceva: 1840-1850, 1870-1885, 1920-1935, 1965-1975 ^oi ne pregătim pentru un moment de vârf 2005-2015, dacă nu cumva semnele bune s-au ^oi declan^oat. Reabilitarea ficțiunii este unul din simptomele de ascensiune a literaturii.”

*

“Dialectica relației dintre nonfictiv ^oi ficțiune este, în egală măsură, o problemă estetică ^oi una sociologică. Asistăm la o uzură a nonfictivului, la o saturapie a pieței literare invadată în perioada imediat postdecembristă de memorii ^oi jurnale? Î^oi ia ficțiunea o revan^oă? Dinamica actualității literare solicită o meditație critică pe această temă. Aceasta ar fi percepția cea mai simplă a problemei pe care o formulez cât mai clar: nonfictivul este astăzi contracarat, echilibrat sau devansat de fictiv. Altfel spus: literatura nonfictivă lasă din ce în ce mai mult loc ficțiunii literare. Succesul de public al jurnalelor ^oi al memoriilor este înlocuit de succesul de public al romanelor, iar succesul de public este secondat de un succes de critică. În ultimii doi-trei ani, s-a vorbit ^oi s-a scris mai mult despre romanele lui Dumitru Ȕepeneag, Nicolae Breban ^oi Mircea Cărtărescu decât despre orice jurnal. Nici bătaia cu memorii sau jurnale politice dintre Emil Constantinescu, Radu Vasile, Răsvan Popescu ^oi Petre Roman, întâmplată în 2002, fără prea mult zgomot, nu a mai reu^oit să capteze atenția în aceea^oi măsură în care ar fi făcut-o acest gen documentar în urmă cu mai mulți ani. Există un deznăscut de actualitate ^oi de trecutul imediat, care explică atracția spre ficțiune ca spre un surogat de altă lume. Lumea reală fiind compromisă, cresc ^oansele lumilor imaginare ca univers compensatoriu. Curiozitatea cititorului se mută, astfel, în altă direcție, unde poate găsi satisfacție. Plăcerea nonfictivului pare să fi suferit o uzură temporară, o diminuare lentă, dar sigură. E un proces în plină desfășurare. Miza pe nonfictiv nu dispăre, dar scade. Interesul concurențial pentru fictiv ^oi nonfictiv este invers proporțional în intensități: în timp ce unul crește (să zicem: interesul pentru ficțiune), celălalt scade.”

*

“Nevoia de ficțiune ca aspirație spre lumi alternative e un fenomen general uman definitoriu. Prima ^oi a doua lecție de literatură din *Scrisori către un tânăr romancier* sunt consacrate de Mario Vargas Llosa tocmai ciudatelor resorturi ale ficționalizării. «Rapiunea de a fi a literaturii» - afirmă prozatorul peruan - constă în «această situație în răspăr cu realitatea», pe care o asigură ficțiunea, realizând o compensație față de mediocritatea lumii reale. Satisfacția vine fie din faptul că ficțiunea corectează ipotetic realitatea, fie prin faptul că se constituie pur ^oi simplu într-o «disidență» față de ea, cu funcție eliberatoare sau de apărare față de agresiunile ei. Vargas Llosa ne amintește adevărul că «inventarea de ficțiuni este o modalitate de exercitare a libertății» - ^oi aceasta se întâmplă nu numai în regimurile dictatoriale. Ficțiunea este expresia omului liber indiferent de lumea sau de tenta politică a societății la care se raportează. Libertatea omului nu e suficientă dacă ea e numai politică: trebuie să-^oi adauge ^oi dimensiunea imaginarului. Creator sau consumator de ficțiuni, omul nu este cu adevărat liber dacă nu-^oi exercită dreptul la imaginație.”

Maria NICOLAI

VIAPA LA BAIN MARIE

În timp ce-mi fac unghiile cu ojă
Ei taie la ro^oii într-o veselie
A^oezabi pe gălepile de plastic
Întoarse, cu pigările în gură,
Viapa le pare un bulion
De cea mai proastă calitate
Dar iubesc la nebunie
Momentele când borcanele dau în clocot
^ai cămara mai cere de la sine
Alte rafturi.
Ei au tocat o grămadă de ardei din
Grădina proprie
Pentru zarzavatul de supă
^ai fasolea cealaltă s-a urcat pe arac
De una singură
Sub privirile lor tâmpite de atâtă bulimie.
Mă retrag în ^oezlongul meu
^ai-mi spun că dacă viapa ar însemna numai atât,
Moartea ar mucegăi în cămară.

CONTOR

Ne-am fixat o dată pentru a^oteptare
^ai una pentru croitoreasă,
Una pentru examen ^oi alta pentru curăpenie,
Pentru mers la doctor
^ai pentru cuponul de pensie,
Pentru grevă ^oi pentru foame,
Pentru datul în cap la comandă
^ai pentru orice altă bagatelă.
Pentru întâlnirile dintre noi
Am rupt mereu agendele soioase
^ai ne-am urât până la capăt.
Până la pârâitul telefonului restant
^ai până la factura de lumină,
Ca să nu ne mai vedem măcar în ochi.

AMICAL

Prima mea repriză de plâns
s-a petrecut în baie,
în fața oglinzii acoperită cu abpibiduri.
Păianjenii din colpuri
Peseau batiste ^oi mi le
Aruncau duio^oi.
Măinile mele duioase
Îmi smulgeau părul din cap
^ai chiuveta s-a înfundat cât ai
Zice pe^ote
Apoi m-am dat cu capul de
Perepi.
Dar perepii erau
Plini de gresia lacrimilor
Nevărsate încă, sare...
În a doua repriză
Introdusesem deja toate rezervele...

HOTEL FĂRĂ STELE

Hotelul este liber în week-end
^ai lipsit de orice culoare.
A^oa că ^oi l-a închiriat pe tot
Cu banii de ordonanpă.
A meditat ^oi a ajuns la concluzia că
Vrea să moară
A^oa cum n-a putut să trăiască,
Într-un lux teribil.
^ai-a făcut un du^o în viteză,
Cu săpunul de trei parale,
^ai-a scos peruca ^oi-a azvârlit-o în
Cuier. A unit paturile ^oi
s-a a^oezat la mijloc, într-un cuvânt a vrut
să nu lase nimic nefolosit.
S-a învelit cu pătura scâmo^oată
^oi a ajuns în final
la performanța de a muri
din cel mai mărunț lucru cu puținpă.
Jucându-se cu obiecte
Greu identificabile.

PRONTO

Sunt multe lucruri
Pe care le iubesc foarte des
De^oi nu le ^oterg de praf.
Praful îmi măsoară
Sentimentele
Cu o precizie mult mai
Mare decât a unei
Rulete ruse^oti.
Astăzi am plâns ^oi iată
O pată pe mobila
Care poartă încă urmele
Măinilor tale
De la stânga la dreapta.
Nu mi-ai mai scris de sute de ani
^ai biroul arată ca o fabrică
De scame
Oglinda îmi trimite
Ni^ote imagini nerambursabile
De duzină
Pe care nu le mai pot recupera
Ca pe ni^ote sticle de bere fără alcool.

Lucian VASILIU

LUCIANOGRAME

ANIMA MUNDI

Îmi vorbește din nou flacăra:
ascult mărturisirile ei
despre arborele nostru genealogic

E iarnă cu lacăte pe gura cârței,
e iarna cartierelor cu genunchii la gură,
iarna colindului din respirația ta

În cuvintele mele vechi
visează femeile pe care le-am iubit,
satele căroră le-am sărutat
lemnul clopotniței

Îmi vorbește din nou flacăra:
icoana de sânge
impregnată în pânza chipului tău

LUCIANOGRAMĂ (2)

Pin în brațe metafora.
Metafora de acum
pine în brațe
metafora de altădată.
Fulgerul străbate meduza
până-n adâncurile mării,
la Vama-Veche

DE PE UN UMAR PE ALTUL

Pleci tu, fiică, te duci și mă lași
tăiat de cuvinte, hăcuit -
eremit
dintr-un neam de bărboși inconformi pauperi,
trecând de pe un umăr pe altul
ziua de mâine, ziua de ieri

Te duci, te desprinzi de pe retină,
din inima mea
leheză,
cu pânțele supt de tăcere

Pleci și mă lași
cu heruvii în lași -
sat tulburat de spahii,
clopotniță

în care doar morșii sunt vii

Te duci, te înalți
peste imperii, cu aripa cerapilor psalți
și nu îți dăcă, revenind
nu mă vei afla
tăiat de cuvinte, desfigurat, hăcuit -
halebardă de scit

MAÎNA DE SCRIS

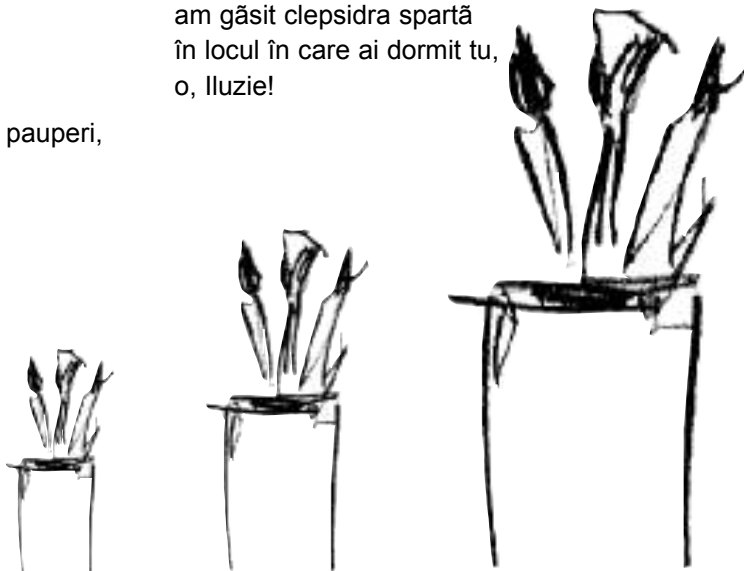
În această liniște densă, cenușie,
doar mâina de scris
mă așteaptă răbdătoare și castă,
cerându-mi mâinile albe ca varul

Dar:
mâinile salvează un paing de la înec
mâinile deznoadă funia sinucigașă
mâinile visează oșdul fecioarei din Tahiti
mâinile îngheapă pe pieptul mamei

Vino tu și aruncă în aer
această liniște densă, cenușie
aceasta cameră de gazare

LUCIANOGRAMĂ (6)

Am visat-o pe Mama.
Mă purta - orologiu - în pânțele.
Dimineapă,
am găsit clepsidra spartă
în locul în care ai dormit tu,
o, iluzie!

CERCURI

Între un râu și alt râu, albia râului.
Sub albie, altă albie

Între gura mea și gurile voastre,
pecepile
gurilor care au fost

Ne așezăm și ne ridicăm de la masa de piatră.
Între un gest și altul,
amintirile altor gesturi

În ochiul meu, Orbul

În pântecul mamei, altă mamă
sporindu-și singurătatea

LUCIANOGRAMĂ (10)

Încă visez metereze,
Încă mai port în gamelă
ruginita lingură a tatălui
din al doilea război mondial...
Târziu, adorm pe °oldul tău
ca un lepros pe malul mării

PE FURIA

Ea vine pe furia, îmi cercetează
pergamentele, incunabulele.
Din când în când mă sărută pe gură
cu un citat din apostolul Luca,
sperjură

Vine și bate adrese la mașina de scris,
întocmește liste pentru noi victime

Vine, pleacă, revine:
și smulge teatral masca austeră
și se prezintă
în limbi de circulație universală:
- Eu sunt domnișoara Teroare,
femeia cu cele mai lungi picioare!

LUCIANOGRAMĂ (12)

În fața oglinzilor.
Mereu în fața lor cicatrizată.
Fără să știi cu adevărat
cum arăbi,
cum arătai într-o viață
anterioară:

ochi de păun pe noptiera
prinșesei afgane ?

ALTITUDINI

La mari altitudini,
printre zăpezi veșnice
sufletul lui trăiește în bună conviețuire
cu vremea potrivnică

Aripile-i desfășurate zilnic
(pergamente imense),
măsoară văzduhul într-un vechi ritual

Este cel mai pașnic locuitor al ținuturilor,
bătrânul bătrânilor

Sufletul lui pare a fi
însuși sufletul geometrului antic,
trăind în bună conviețuire
cu vremea potrivnică

CONTINUITATE

Vasile Alecsandri citește poezii
de Costache Conachi.
Mihai Eminescu citește poezii
de Vasile Alecsandri.
Lucian Blaga citește poezii
de Mihai Eminescu.
Cezar Ivănescu citește poezii
de Lucian Blaga.
Lucian Vasiliu citește poezii
de Cezar Ivănescu

De Lucian Vasiliu
cine citește poezii?

Ioana URȘU

Nu α ci A

A sună mai bine decât α.
 Mai scurt, mai concis,
 ascunde totul în sine,
 dorind să n-ascundă nimic.
 Un vârf pe care nu-l pot ajunge,
 ascunde între pantele sale nimicul:
 un om trudit le împinge de atâtea
 veacuri să nu se plieze una
 peste cealaltă. El răsună pe
 buzele mele plin de uimire,
 de bucurie, sau gol ȳi fără sens:
 îl zămislesc, dar sunt A lui.
 Îmi e ȳi scâncet ȳi hohot de plâns
 sau de râs ȳi amic ȳi antipatic.
 Se strecoară pe buzele mele
 încleiate de somn ȳi e primul geamăt
 pe care, revenită printre cei ce se cred
 vii, îl eliberez din piept.
 Alunecă printre degetele stângace
 ale copilului învâpând taina
 ce-i zace înlăuntru.
 Îl împing înfuriată de îngâmfarea sa
 de a fi primul ȳi el se clatină nedecis
 ȳi apoi cade geometric într-o rână
 târându-se, unghi a căruia măsură
 stă în golul ce-l umple.
 Dar a^oa e ȳi mai instabil:
 vrea să fie nimic ȳi tot.
 Îl mai răstorn o dată
 ȳi privesc din nou ceea ce
 am izbutit să fac:
 sunt mulțumită, acum mă reprezintă.
 Zâmbesc trufiei lui: rigid, stă înșepenit
 între ziduri fără a mai fi început
 sau sfârșit. I-a pierit gândul
 că fără el nu pot plânge sau râde:
 acum ^otie că lacrimile gâlgâie
 cu râsete lor laolaltă
 în vidul dinăuntru-i încercând în zadar
 să îl umple.

Smuls din coconul de fluture
 în care s-a încolăcit un sisif
 să se lepede de tălpi ȳi să vânture
 cu praful lor praful de pietre,

Grifonul ȳi visează aripile
 în cădere de pe spatele neplămădit
 în mormânt, născând noaptea zile,
 de prometeicul său fiu care piatră se na^ote.

S-au rugat zeii schingiuiți pe roată,
 de creanga de brad plouându-ȳi sămânța
 în gâturi înclătate pe palme ce le roagă să bată
 în trupurile lor de inorogi întunecați, piroane.

S-au rugat centaurii încolăciți în propriile brațe

de groparul scârbit de dorințele lor
 ca în lemnul sec, înlăuntru-i, să-nhațe
 ȳi ei, pământiii, pământul.

S-au rugat olimpuri înșepându-ȳi lutul,
 ca spatele înșesat de temeri, pe arici,
 să li se dea lor dreptul să umple curândul,
 căci departele văzându-l, mioape, se-nconvoaie.

ȳi s-a rugat sisiful de Sisif
 să-ȳi curme singur truda de a na^ote gândul,
 nefiind el însuși decât un aditiv
 care face nimicul ceva mai mat pentru orbi.

Smuls din coconul grifonului
 în care s-a încolăcit un fluture
 să-ȳi scuture de aripi praful galben al gândului
 ce nu-l gândise încă pe el,

Sisiful ȳi visează drumeții gratuite
 pe coastele rupte ale vreunui zeu
 care cu mâini ȳi pupile mărite
 nu s-a frânt îndestul să încapă viziunii de înger.

Pune genunchiul jos lângă copacul strămb
 Pe care-l rețezi încet dinăuntru!
 Capul mi-atârnă tălâmb
 De trunchiul ce nu-l lasă să cadă.

Închide ochii lângă fântâna seacă
 Din care-mi sorb flămândă gândul
 Cu seringă dezinfectată
 Pe care-o-nfig periodic în vene!

Calcă desculț pe cărarea plină de noroi
 În care mi-ascund trupul nevoind să cadă!
 Ne-ascundem în același pântec amândoi,
 A^oteptând să ne nă^otem ca să murim.

Acoperă-ți cu grijă ochii de pământ
 Să nu vadă singura mo^otenire:
 Trupul sec atârând de vânt
 Pe care ți-l las în loc de adio!

>>>>>>>>>>

Vom reține doar schișura finală de sugerare a unui răspuns la această tulburătoare întrebare, care n-ar fi decât unul singur: *Omull*, „singurul în stare să fie ceea ce vrea, singurul care poate deveni ceea ce trebuie”, sensul (rostul) binând de „voința” (*das Wille zu Macht* - ar spune Schopenhauer!), de propria-i opțiune, conexasă unei legi a supunerii la culorile mediului... în nevoia de adaptare pentru a supraviețui (vezi pag. 184-192). Citatul explică și titlul (v. pag. 175-180).

Lăsăm cititorilor opțiunea de a se conecta la această evocare, descoperind în imaginile cărții, câteva din temele existenței umane derulate - cu formularea lui C. Noica - „întru ființă”. (**Simion BĂRBULESCU**)

I. Opri^oan

Troișe Române^oti. O tipologie

Printre faptele de cultură ale acestei perioade, cu un ecou de excepție în viața noastră spirituală, se înscrie și editarea albumului de *Troișe Române^oti. O tipologie* (Editura Vestala, București, 2003) de către cunoscutul editor, istoric literar și folclorist I. Opri^oan. Cu pasiune și profesionalism, acesta s-a dăruit, astfel, uneia dintre cele mai nobile acțiuni ce-i aureolează, credem, întreaga viață de cercetător, popularizarea și, implicit, lansarea unei alarmante chemări pentru salvarea de la pierire a inestimabilelor valori pe care le reprezintă, pentru patrimoniul nostru și nu numai troișele. „Element emblematic al spiritualității noastre”, în expresia autorului, acest patrimoniu supus perisabilității a fost nesocotit în anii comunismului, de unde și puștele încercări, și acelea sub forme disimulate, cu rol salvator. Este cazul regretatului mitolog Romulus Vulcănescu, prin al cărui studiu „Coloana cerului” s-a încercat reabilitarea lor, dar fără ecoul scontat în epocă. Structurat pe două părți, de o importanță, credem, egală, albumul oferă posibilitatea cunoașterii valorice a troișelor, atât în planul istoricității lor, cât și prin suma de oferte vizuale ce le implică, în monumentalitatea sa, respectiva operă. Astfel, în partea sa teoretică, departe de a avea doar un rol prefabricat, sub titlul „Un element emblematic al spiritualității noastre naționale”, autorul ia în atenție problematica respectivă, într-o tratare largă și cu rol precumpănitor informativ. Ca urmare, cu experiența și spiritul discernerii valențelor de primă semnificație, pe parcursul celor aproximativ patruzeci de pagini, I. Opri^oan și inițiază cititorii în tainele semnificațiilor milenare troișe, vizând probleme precum: stadiul cercetării, rădăcini paleoantropologice, denumirea monumentelor de tip troișă; extindere în spațiu, amplasare, creștinizare, sacralizare și multe altele, de aceeași importanță excepțională. Explicații, în fapt, încărcate de erudiție și orientate în scopul dezvăluirii unei întregi mișcări de salvare de la pierirea demult predestinată a unicelor noastre sinteze de imaginar și memorie colectiv-populară. Cât privește valențele simbolico-magice, I. Opri^oan ne oferă o impunătoare bogăție de imagini ilustrative, odate pe diviziuni și chiar subdiviziuni temeinic grupate etimologic. Într-o succintă sistemă ce o putem semnifica în acest spațiu, extragem: *Momente sacre de structură precreștină*, cu subdiviziunile: *Stâlpi ai cerului*, urmată de *Monumente sacre de structură creștină*, la rândul lor orânduite cu alte clasificări; și totul finalizat prin prezentarea „Ambianței etnologice a troișelor”. Ceea ce dă, credem,

albumului amprenta eleganței și, implicit, a unicității este tocmai tehnica superioară de reproducere color a modelelor, completată cu explicații sintactice și la obiect ale fiecărei valori în parte. Iar cu adresă precisă, respectiv sensibilizarea spiritualității europene, autorul folosește, în paralel cu limba română, și limba engleză, amplificându-i, astfel, accesibilitatea. Cu riscul de a ne repeta, apreciem încă o dată faptul că prezentul album este rezultatul unei munci de o exigență pe care doar cercetătorul avizat și-o poate asuma în totalitate și marcată, totodată, de o stringentă chemare la salvarea acestor neprețuite valori. De aici și avertismentul autorului: „Albumul de față constituie, într-un fel, un strigăt disperat de ajutorare a unor monumente fundamentale pentru definirea noastră spirituală”. Așadar, cine are sentimentul responsabilității să ia aminte! (**G. R. T.**)

Aurelia Râncea

Runele cocorilor

Volumul recent apărut la Editura Printeuro Ploiești, intitulat „Runele cocorilor”, pune în lumină, așa cum mărturisește autoarea, „un anotimp al spiritului, desprins din rune de cocori, înaltă simboluri spre decriptarea unui dialog permanent” - cu sine însăși și cu semenii săi. Poeta își revendică singurătatea, nu numai ca stare fizică dar, îndeosebi, ca stare de spirit. Ca un ecou răsunând al acestei singurătăți nevoite, adâncul de sine capătă forma semnelor de întrebare. Lumini de toamnă, singurătăți ostenite, lacrimi peste timp și golul iluminat de Duh al absenței prefăcută-n Cuvânt. Cascadele urcă lăuntric pe falezăle-n alb și iscă tăceri neliniștite. Și peste toate, o adiere de liliac târziu în amurgul ancorat în regretele zilei. Iată cum împlinirea, „născută-ntr-o clipă de adevăr sfânt și feeric” - se transforma în frumusețe eternă. Așa și să înveșnicească clipa, înseamnă a așa să învingi umbra vieții, dorințele istovite, lacrimile gata-mbrăcate de drum, umerii dezgoliți ai singurătății și a te smulge din ancorele timpului, înălțându-te după spiralele Căii Lactice răsunând-ntr-un Cer de cuvinte. Cu un ochi pineal să privești urmele timpului rănit și frânt în dumișori de-anotimp, construși pe furate, spintecați rând pe rând și dați păsărilor de pradă. Durerea cântărește cât un început de sfârșit, pe când întinericul inert strânge cât un „imperiu de ger”, iar capătul de drum „crește prin trup / Nicăieri”. Cerul desferecat despică timpul dintre astăzi și mâine. În lumina crepusculară de toamnă, „din toate colpurile / din toate vârstele, / din toate întrebările / singurătatea strigăte.” Doar cerul mai scutură „lacrimi de piatră / pe drumul uitării.” (Lacrimi). Regretele târzii sunt „bucăți de suflet” - ca niște viori desfrunzite. Și totuși, peste lacrima zilei de ieri, răsar cuvinte din stelele dimineții. Câte anotimpuri agâșate de cercevelele minții! Până și florile pun întrebări, în timp ce cuvintele, neputincioase, „scriu pe asfalt / tăceri refuzate”. Toate categoriile filosofice se înfruntă în peisajul paginii: timpul (însă nu cel prezent sau viitor), bucata de timp revolut care și revendică dreptul la amintire; spațiul, nesigur, alunecos, mișcător - cel dintre cer și pământ - unde mișună cele mai variate culori; viața - mai puțin ca viața trăită și mai mult ca viața privită, contemplată, viața cu miros de migdală, cea care asuprește clepsidra, obligând-o la răsturnări intempestive, exact atunci când te aștepti mai puțin. >>>>>>>>>>

>>>>>>>>>>

Viața predată demult în brațele singurătății, hulpave, vorace, pierdută-n vârtej ca-n întunericul mișcător al târziului. Moartea - o umbră neconturată, abia presimțită, dar al cărei miros se anunță de departe, ca al unui animal care deja stă la pândă. Nu lipsește din acest decor nici apa de trecere pe care vâsleși trag în contratimp. Cât mai e până la malul în flăcări? Și cine așteaptă dincolo de orizontul răsărit de soarele prăvălit în văi la crepuscul? Și, până atunci, ziduri înalte, ostile, pe care nu poți să urci pentru că iederele te inconjura rece și strâns Alergi spre o rază uitată spre poarta "risipită-n depărtări" care amăgesc, tremurând în arșița nesfârșitelor iluzii. Nu lipsesc din recuzita poetei "siluetele albe ale durerii"; "dorul acut bătănd la uși lăuntrice"; "strigătele tăcute ale drumului"; "incertitudinile care mijesc"; "chemările rădăcinilor". Dar, dintr-o dată, peisajul se luminează într-o nouă perspectivă: "surșul unui copil / bine-n loc lumea" - proiectată în viitor (*Perspectivă*). Singura certitudine sunt privirile limpezi, aducând zăre în ochi pe orbita sufletului... O poezie de atmosferă, o poezie picturală, în care cheia de boltă e așteptarea și arareori - câte o emoție firavă - "regăsită în amintirile / dintre două singurătăți. Și totuși, "lumina - ca o îmbrășiare" - ne caută "dincolo de cuvinte", iar singurătatea rămâne în urmă ca o "corabie de marmură / lipsită de vâsleși" (*Corabie de marmură*). Nu lipsesc înrebările retorice, fără îndoială: "Unde?" "Până unde?" "Încotro?" "Pentru cine?" Așa cum dă marturie autoarea, cartea „Runele cocorilor” este o invitație către „comunicarea universală într-o semiotică a timpului”. Să dam curs acestei invitații către comuniune într-un anotimp al spiritului ce nu cunoaște vârste sau limite. (Cezarina ADAMESCU)

Gheorghe Stanciu

Istoricul învățământului profesional de petrol din Câmpina

Apărută în regia autorului, monografia „Istoricul învățământului profesional de petrol din Câmpina, (1904-2004)” semnifică gestul unui profesor de excepție, care consemnează, astfel, aniversar, împlinirea a „100 de ani de la întemeierea primei școli cu profil de petrol din țară: școala de maiștri sondori din Câmpina, înființată în 1904 și continuată, după 1948, de Grupul școlar Industrial de Petrol, ne inițiază în temă autorul. Structurată pe patru capitole, monografia se dovedește temeinic gândită și străbătută de suflul și osândia istoricului-cercetător, capabil să se desprindă, profesionist, de catedră și să pătrundă în arhive, hotărât să teargă, vorba Poetului „colbul de pe cronică bătrână”. Astfel, animat de spiritul expresiei sintetice și la obiect, profesorul Gheorghe Stanciu, deși brezean la origine, reușește să ne introducă în istoricul școlilor de petrol câmpinene și nu numai, oferindu-ne totodată cunoașterea dezvoltării industriei aurului negru, cu trimiteri înspre primele documente ce atestă acest interes, încă din anul 1697. Cu satisfacție, cei interesați de industria extractivă vor afla date inedite, precum că; „în anul 1857, România fiind singura țară din lume care figurează cu o astfel de producție; 1977 barili de petrol (275 t), America

apărând în statistica petrolului abia în 1859” Un alt fapt de mândrie locală îl constituie rafinăria „Steaua”, prima din Europa la acea dată, fondată cu capital german 1897. De asemenea, este menționată „avalanșa de societăți petoliere” ce și-au găsit sursă de câștig pe aceste meleaguri. Autorul nu omite nici caracterul mozaical ce se imprimă în rândul populației orașului, de la începutul secolului al XX-lea, respectiv în anul 1912, când, la Câmpina, „la o populație de 8511 locuitori... existau și 1185 de cetățeni străini, de 23 de naționalități diferite.” Capitolul al II-lea, *Învățământul profesional de petrol din Câmpina, de la începuturi și până în anul 1948*, aduce, de asemenea, vaste informații privind diversele forme de calificare a cadrelor, pentru această înfloritoare industrie. Ca o primă strădanie, „în industria petrolului - ne informează autorul - prima școală despre care s-a făcut mare tapaj, și pe bună dreptate, este școala Industrială de Ucenici din Câmpina. Pe aceeași linie, capitolul al III-lea este dedicat învățământului profesional de petrol din localitate, după anul 1948, iar capitolul al IV-lea analizează istoricul Grupului școlar Industrial de Petrol din Câmpina, prezent și perspective. Dar, dincolo de această documentare temeinică și de calitatea științifică incontestabilă, originalitatea lucrării este dată și de căldura și finețea analizei, cu referire la destinul cadrelor didactice care s-au perindat pe parcursul unui veac, prin lumea acestui tip de școală. Aflăm, prin urmare, că, dincolo de viața clasei, mulți dintre profesori și ingineri au avut contribuții în domeniile tehnicii, cercetării științifice, matematicii, literaturii, didacticii ș.a. În fapt, notele documentare ce însoțesc fiecare capitol înscriază și mici colaje biografice, cărora majoritatea monografiilor le omit oportunitatea prin vremi... și nu putem încheia aceste succinte referințe fără a evidenția și pinuta elegantă a cărții, și numărul considerabil de imagini, valențe ce-i oferă distincție, înscriind-o ca pe o reușită de excepție din domeniu. Iar suflul de omenie și de respect pentru acest univers, dă credibilitate intenției propuse dintr-un întâi de către profesorul Gheorghe Stanciu, afirmată deschis în prefață: „Așa vrea să cred că această lucrare... reprezintă un modest omagiu adus celor care, timp de un secol, au slujit învățământul de petrol.” Același omagiu i se cuvine și autorului! (Prof. G. RUSU)

O colecție

Ce rost are...?

Editura Compania, a neobosîilor imaginativi Adina Kenere^o și Petru Romo^{an}, nu încetează să ne surprindă cu propunerile de lectură. Ultima ispravă editorială (dar nu cea din urmă!) este colecția intitulată „Ce rost are...?” (Dacă vă amintește de clasică „Que je sais?”, vă puteți convinge că numai dimensiunile și numărul de pagini al fiecărui volum ar avea o oarecare asemănare.) Întrebarea, adresată unor oameni diferiți și care au ceva de spus, produce scurte „eseuri” tematice dintre cele mai interesante.

◆ Iată, avem, mai întâi, incitantă poziție a lui *Adrian Alui Gheorghe*, care cată a răspunde la **Ce rost are să trăiești în România tranzipiei?** Metoda aleasă pare a fi aceea a comparației: cum sunt alpii – cum suntem noi, românii; cum ne văd alpii, cum ne înțeleg și reciprocă. Autorul stabilește, mai întâi, diferența între popor și populație: „Definiție abruptă: o populație trăiește după reguli scrise; un popor trăiește după reguli nescrise.” Abordarea ar putea fi de tip jurnalistic, dacă autorul ar rămâne la distanța neimplicării în analiza actualității. Dar, nu! El nu poate renunța la participare! și pentru asta, introduce un personaj, domnul Smith, „un irlandez de treabă”, care, primind niște moșteniri consistente, își închide afacerea cu umbrele și pornește să cunoască lumea. Ludicul scriitorului Adrian Alui Gheorghe își arată aici măsura ironiei: „Din Franța și-a luat domnul Smith un baston englezesc cu pinte aurite, și-a cumpărat din Germania o pipă olandeză din lemn de cire^o austriac, din Elveția și-a cumpărat niște ghete de piele italienești și, după ce și-a ars papilele gustative cu gula bine condimentat cu ardei sârbesc la Budapesta, a ajuns în România. Frumoasă țară! și-a zis domnul Smith. Numai că în primul sătuc și-a dispărut bastonul englezesc. În al doilea a rămas fără pipa olandeză din lemn austriac. În primul oraș a rămas fără ghete, rucsac, pașaport, dar și cu o întrebare chinuitoare: Ce țară e asta?” Niște răspunsuri pentru domnul Smith (dar și pentru sine) încearcă a da autorul în paginile micului volum, Pentru ca, la plecare, irlandezul să ne sfătuiască eminescian: „românii nu trebuie să învețe cum să reziste sub loviturile de bici, ci să învețe, odată pentru totdeauna, să refuze biciuirea!” Rămâne dubiul: suntem un popor sau o populație?

◆ *Sanda Cordo* se situează între pedagogie și analiză literară în cel de-al doilea volum al colecției, **Ce rost are să citim literatură?** Dedicat unei teme care suscită interesul mai cu seamă al scriitorilor decât al publicului larg. Reticulă întrebării este evident. Citând copios, mai cu seamă poezie, autoarea face o frumoasă pledoarie în favoarea lecturii formative a „intelenței afective”. A trăi emoțiile, a le exprima, ale înțelegem și analiza se învâpă din

lectura literaturii. „Citind literatură avem, iată, șansa implicită a unei psihoterapii”. O psihoterapie prin cunoașterea lumii ficționale care însoțește nedezmințit lumea reală. Sanda Cordo realizează o veritabilă antologie poetică necesară pentru dezvoltarea vieții interioare și cunoașterea trăirilor ființei. Incluz aici și trimitere la alte texte cu rol implicit formativ-educativ, de la *Alice în țara Minunilor* și *Vrăjitorul din Oz* la *Harry Potter* și *Stăpânul Inelelor*, trecând prin *Dumbrava Minunată*. „Ca și cel Cumplit, și literatura e o mare mincinoasă: nu stă în puterea ei să ofere de-a gata cititorului lucrul sau calitatea căutate, dar poate să-l pună pe drumul cel bun al căutării”.

◆ Tot în actualitate este și tema abordată de *Oliver Lustig*: **Ce rost are să vorbim despre Holocaust?** Răspunsul cunoscutului autor este previzibil: „Motivele sunt numeroase. Să spunem, în primul rând, că nici azi, la șase decenii de la această crimă colectivă, nu putem răspunde limpede la o serie de întrebări despre civilizația în care s-a produs. De pildă: cum a fost posibil Holocaustul, într-un secol care a cunoscut adevărate culmi ale progresului? Ce explicație are faptul că «creierul», organizatorul și principalul executant al operațiunii de exterminare, înfăptuită cu nesocotirea și încălcarea tuturor normelor și valorilor morale acumulate de-a lungul mileniilor în nopțiunea de «demnitate umană»? A fost Germania, o țară aflată într-un stadiu avansat de dezvoltare economică, tehnică și spirituală? Ce răspundere politică și morală au alianțele, guvernele, organizațiile internaționale, personalitățile care n-au intervenit la timpul convenit pentru a împiedica declanșarea crimei și nici mai târziu pentru a o opri sau, cel puțin, pentru a-i încetini ritmul? Cum poate fi calificată atitudinea zecilor de milioane de oameni simpli care, în majoritate, au privit pasivi cum semeni de-ai lor, cu care au conviețuit, au fost, de pe o zi pe alte, izolați, stigmatizați, deposedați de toate drepturile, de toate bunurile, au fost înconștienți în lungi convoaie și, după o scurtă închidere în ghetouri, au fost duși spre cele mai apropiate țări, urcați în vagoane de vite (în unele țări, convoaiele au fost mănate pe jos până la granițele țării) și expediate apoi spre necunoscut, spre moarte?” Antisemitismul a apărut din Antichitate, dar explozia cea mai puternică s-a produs, desigur, în perioada nazistă. Analiza autorului se fundamentează pe mărturiile scrise ale victimelor și martorilor „soluției finale”. Ultimele pagini spun că „Aceste lucruri nu trebuie să se mai întâmple”, de aceea „Cei ce subliniază importanța cunoașterii Holocaustului, pledând pentru neuitare, vor doar să atragă atenția asupra faptului că avem de-a face cu un fenomen fără asemănare în istorie.” și totuși, se mai întâmplă. Chiar dacă nu cu poporul evreu... (F. D.) □

Lepele de stepă

Marta BĂRBULESCU

Din camera alăturată, femeia aude trâncăneala celor doi bătrâni.

E trecut de miezul nopții.

Lumina veiozei pune pe fețele lor scofâlcite, cu pungi maronii sub ochi, umbrele morpții...

Amândoi se dezbracă încet, punându-și cu meticulozitate hainele pe scaun.

- Ai un corp frumos... Numai Goethe rămăsese tânăr în anii târzii.

- Eu nu mi-am în°elat niciodată nevasta – răspunse celălalt.

- Spune-o mutului de la manutanpă! Hi...hi...hi...

Le predic°i muierile toate se bat pentru mine... Eu sunt unul°i ele... puzderie!

U°a se deschide brusc.

- Mai terminați odată, hodorigilor!

Femeia aruncă tăciunii ar°i din sobă peste ei:

- Uite! Asta sunteți!...

- Amândoi rămaseră impasibili. Gestul nu le făcu nici o impresie.

- Am venite repede... am urcat scările-n zbor... La adunare, femeile se-mbrâncesc lacome să mă aibă lângă ele... Ce să-ți spun?! Câte unele mă iau°i cu ma°ina... Ce mai! Se bat pe mine... Câteodată îmi vine să le zic: - lepelor, mai duceți-vă°i pă°teți iarbă...

Începu să tu°ească.

Abia putui să°optească: - O lumânare!...

- Ți-am spus-o eu s-o la°i mai u°or cu muierile...

Celălalt nu mai răspunse.

Lumânarea căzuse pe haine°i luase foc.

Dintr-un morman de flăcări, cu o privire fixă, halucinantă, trecuse dincolo...

Aer curat

Serghe BUCUR

Entuziasm de două-trei parale, e drept, cam forțat după ce se întinde pe pat, cu picioarele proptite de un raft al bibliotecii, scuturat brusc. Nu-mi faci tu programul, înpelegi? Bună ziua!°i-i trânte°te telefonul în nas. Gest – sentință dată prin surprindere, speranță nici cât firul de păianjen. Transpirase. Cu frig în toate oasele, băgat parcă de viu în gheapă; broboane reci pe frunte°i pe buze, lucioase sub lumina venită dinspre terasă. Pinuse receptorul depărtat de ochi – obosiți°i umflați; mâna era de vină că tremurase inertă, din cască sunând mereu „ocupat”. În sfâr°it, te aud!...°i eu. Ce faci? O vedea pe un ecran secret°i auzea glasul sugrumându-i-se. Întrebare stupidă. Câteva clipe căutase una mai de Doamne ajută, cu minima logică, dar nodul ivit în gât îl făcu să scape orice alternativă. E un prost, dacă mă întreabă a°a ceva. Empiric ori cinic, ce mai contează. Imbecil, caraghios, pierdut; clown la rampă compromis de hazul general al sălii. Î°i aud unul altuia respirația, plescăitul nervos, hârâiturile de aparat de radio stricat. Te caut luni după amiază... Ba nu, mâine o să te sun înainte de a pleca spre tine! Restul vorbelor îl înghiți înainte de a se lăsa pradă amănuntelor; teama de ridicol îl făcu să aibă senzația că ea râde înfundat, a°a să-i tragă un perdaf discret, să-l persecute, că merită. Îmi faci tu programul? N-am nevoie! Pac, telefonul în furcă...

Trei ceasuri rele? Ce dacă e sâmbăta, ele marpea se-ntâmplă să existe. Nu le-a pus niciodată pe cântar, nu crede în ele, dar gândul o săcâie; ce i-o fi venit s-o telefoneze, câtă vreme°tie că îl a°teaptă. De azi dimineapă se uită la clanpa u°ii, prin vizor. Crizele duc°i la amnezii, adevărul e că se lipe°te de el ca o ventuză,°i atunci o lini°te ciudată se răspânde°te în ea. De brațul său are nevoie, perna cade din pat, fără valoare. Criză la el? Umbre, porpiuni care se mi°că într-un convoi inform, derutat, care-i brâzdează cearcănele cu prelungiri ce dispar sub bărbie... Canapeaua e lungă, moliciunea ei i se furi°ează în picioarele strânse dedesubt. Tihna camerei se sparge în teancurile de agende°i reviste, muchiile aurite ale câtorva rame cu picturi făcute de ea; coroana verde a lămâiului crescut în ghiveci, glastrele cu flori, veioza,

ceasul cu picior, statuile celor două nimfe cu cornul abundenței°i cupidonul la picioare – expoziția care stârne°te o discuție, o controversă, în fine... Sună telefonul?

Pânza e aspră, smulge părul din pensulă; dacă o spală pierde multă culoare – albastrul e pe terminate. O pictează după fotografie; altă Erna se uită la el, azurie, cu fața pupin prelungă, cu blândețe în iri°ii curio°i, iluminați; pasta coboară din rotunjimile grumazului, pe plaja încăpătoare a sânilor strân°i în corsetul sutienuului, întinsă cu°paclul. A fost de nimic, întrebarea s-a insinuat singură, dar cine face gaură-n cer, din asta! Vino să-mi fii model – să-i fii zis, altfel, iar cu făcutul programului, nu? căpiva pa°i înapoi de lângă pânză, alpii către u°a atelierului. Alpii către fereastră, ajută la descoperiri esențiale; Erna trebuie să fie mai adevărată decât este, să o emoționeze când se va privi. N-are ea timp de sesizat emopia estetică, dar nici operă de artă nu pretinde a o face să creadă că este tabloul; cel mult să-i sară de gât°i să-l sărute, să-l sărute minute în°ir...

Vino să iei masa cu noi, Erna!... Pope°tii sunt°i ei singuri, pensionarea i-a aruncat la marginea societății; doar pe ea o au apropiată; numai Erna le deschide u°a. Cine e tipul care ți-a luat interviul în ziar? Madam Popescu surăde, e pe fază; singură, dar nici a°a, să prime°ti un bărbat în casă pentru o convorbire... De ce te bagi? O apostrofează scurt domnul Popescu. Scuz-o, Erna, Landi glume°te! Se uitase la amândoi pe sub zâmbetul îngăduitor, lini°tindu-i; de unde să°tie°i el°i Pope°tii, viața ei, calvarul trăit după divorț, din cauza alteia, mai tânără cu douăzeci de ani!... Nu aveai ochi să mă vezi, i-a spus după plimbarea în parc, nu-i aveai, domnule,°i asta m-a ambionat; s-a zis cu tine! M-am hotărât atunci, iar tu îmi dai telefon să afli ce fac?!

Când o scăpa doar ea pe la mine, Landi o să afle atunci tot romanul. Taiorul vernil îi scoate în relief bustul pulsând agitat la carotidă. Pope°tii or să rămână mască. Ce-i place la ei e faptul că sunt foarte punctuali, curiozitatea le-o domole°te ea. Câteva minute pe afară nu strică, ce proaspăt°i curat e aerul!...

>>>>>>>>>>>>>>>>>>

În partea terestră a mormântului, sub globul pământesc de deasupra tronului-bibliotecă se aflau suspendate într-un lanț vopsit în negru, prins în două găuri, o cruce, o inimă și o ancoră, toate trei lucrute în nichel. Sugestia de a le așeza acolo apare la 17 septembrie, 1892, fiind scrisă de mână lui Arbore (17), chiar la templu, unde împreună cu B. P. Hasdeu evocau pe Julia. A doua zi, savantul mulțumea Îngerului Admirabil (18) "pentru soluția enigmei celor două găuri" (19). "Aștept ca nerăbdare muzica" scria omul de timpuriu la 11 septembrie, 1894, pe fila unui manuscris spiritist unde vor fi înscrise notele imnului "Sursum!". "Imnul va fi pus pe celălalt colț al mesei" i se indică lui B. P. Hasdeu în "edința din 16 septembrie. Imnul va fi gravat în marmură neagră și așezat pe biroul Juliei din cavou (20).

Articolul "Un mormânt-poem" al lui Ionnescu-Gion reprezintă, până astăzi, cea mai fidelă descriere a aceluia "giuvaer arhitectonic", după cum îl numea însuși B. P. Hasdeu. Studiul lui Gion ar putea fi considerat mai mult decât o descriere; el pare un fel de descifrare a limbajului edificiului, la nivelul terestru - un limbaj în formă de coloane, de capitellii, de tron-bibliotecă pentru cărțile importante ale umanității, de sfîncii feminini suspinși de un glob pământesc, de coroane și porumbei, de condeie încrușate, de lanțuri și de flăcări, toate acestea sugerând lumea, "sfera materială cu ocupațiunile și preocupările ei". O lume ce poate fi văzută de trecătorul mergând "pe aleul cimitirului". Jos, înăuntrul cavoului, Gion descoperă "sfera ideală cu aspirațiunile ei spre infinit", unde limbajul în formă de sculpturi, de picturi, de lucrări în fier și bronz, completat cu texte filozofice și poezie poate fi înțeles de cel care caută - cugetătorul/inițiatul. Cele două sfere - materială și ideală - sunt cele două jumătăți ale întregului edificiu, care coexistă armonios prin simbolurile lor. Sfînciile din piatră de Câmpulung - "simboli ai enigmei" - și globul pământesc de marmură albă și diametrul de 70 cm, cu cele cinci continente colorate și trei pietre localizând Bucureștiul, Roma și Parisul, sunt opera sculptorului Storck. Globul simbolizează pământul, lumea. Cuvintele sâplate pe frontispiciul tronului de piatră, "Mai ezi pupin!", arată rostul aceluia monument având ca suport tomurile de piatră, piatra sugerând perenitatea. Așezându-se acolo și înălțându-se și privirea, omul va descoperi chiar în interiorul micii cupole a tronului un cap de mort și cuvintele ce-l înconjoară: "Lăsați rândunica să-și facă cuibul!". Ascuns privirii trecătorilor, craniul sculptat simbolizează moartea corporală, preludiu al renașterii la un nivel de viață superior (21). O expresie oferind un conținut ideatic aproape de cel revelat prin cuvintele alăturare craniului ar putea fi: "Moartea dă viață!", expresie așezată pe o placă la intrarea în sfera ideală a cavoului, după alte două sugestive propoziții (în total fiind trei): "Trecători, priviți deasupra! Cugetători, căutați înlăuntrul!". Coborârea în cavou se făcea pe o scărișă formată din zece trepte, ultimele cinci putând fi ridicate și ancorate întocmai ca un pont-levis din epoca medievală. Jos, oglinzile, vitraliile, candelarele, albul marmurei, totul producea efecte luminoase și căldură. În loc de mormânt rece și neprimitor, un "templu al înțelepciunii" se desfășura în fața ochilor. În centrul lui, se afla bustul Juliei, sculptat de Ioan Georgescu în 1890 (22), așezat pe un soclu flancat de două uși de fier reprezentând fiecare câte un soare "cu raze de aur și argint, înconjurat fiecare de câte 24 de stele de argint pe fond azurii". În partea dreaptă era biroul poetei. Pe el se găseau cărțile ei și un registru pentru impresiile "zilnicilor pelerini". Alături erau "apte scaune sub formă de domino-uri (patru) și tripoduri (trei) sau trepeduri. Lanțuri aurite și nichelate legau coloanele de fier care susțin și astăzi bolta mormântului. De lanțuri erau suspendate coroane. Tablele legilor (legea religioasă, morală, socială și filozofică) se aflau gravate în marmură, de o parte și de alta a scării, sub o stea octogonală albastră. Plafonul era "de un albastru admirabil", iar pe ferestrele luminătorului fuseseră pictați

"îngeri trandafirii". În interiorul luminătorului, pe suporturi sub formă de stea închippind trei hexagonuri suprapuse, erau nouă portrete de familie, în dreapta: Julia Hasdeu (1869-1888), B. P. Hasdeu (1838-1907), Julia - soția (1840-1902), Tadeu - bunicul savantului (1769-1835), Nicolae - fratele (1840-1860) și în stânga: Alexandru - tatăl scriitorului (1811-1874), Valeria - bunica (1790-1860), Elisabeta - mama (1824-1848), Boleslas - unchiul (1812-1886). Mai jos, se găsea un mic altar suspendat, dând impresia că s-ar afla în aer. Pe el erau cele trei busturi lucrute în teracotă: Christos, Shakespeare și Victor Hugo. În fața și în spatele lor, în firidă, fuseseră amplasate două oglinzi, astfel încât atât chipurile celor trei cât și îngerii se reflectau producând o infinitate de imagini. Dincolo de bustul Juliei și de portretele sub formă de sorci, se afla altarul cel mare sub care erau rămășițele trupelor ale poetei. Plafonul de deasupra reprezenta două pagini de marmură albă, cu marginile îndoită peste colțurile unde se aflau candelarele. Pe file era scris în aur numele lui Dumnezeu, în opt limbi, "grecește, latinește, arăbește, evreiește, chinezește, cu hieroglifici, cu cuneiforme și cu davanagan". Flori și fluturi - operele pictorului Juan Alpar - completau tabloul plin de viață al templului închinat Juliei, un veritabil "mormânt-poemă". Părea că prin simbolurile sub care materia fusese modelată, cavoul va fi trainic.

(continuare în numărul viitor)

Note:

- (1) Publicat în "Revista Nouă", 1891, p. 411-415;
- (2) Hasdeu, B.P., "Sic cogito", Buc., Ed. Atos, 2001, pp. 178-179;
- (3) Op. cit., p. 180;
- (4) Op. cit., p. 183;
- (5) D.A.I.C., Fond Manuscrise, ms. 1496, ff. 5 - 10v;
- (6) Arh. Muz. Mem. "B. P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924593, c. 57, 43 f.;
- (7) Arh. Muz. Mem. "B.P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924623, c. 84, 26 f.;
- (8) Arh. Muz. Mem. "B.P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924627, c. 88, 29 f.;
- (9) Hasdeu, B. P., "Sic cogito", București, Editura Atos, 2001, p. 181;
- (10) Arh. Muz. Mem. "B.P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924603, c. 67, p. 38 f.;
- (11) Conform inv. nr. 1199X. XIII/593, f. 42; Raphael Casciani era sculptor-editor la Paris, unde își avea magazinul și atelierul, în Rue de Rennes, nr. 137;
- (12) Arh. Muz. Mem. "B. P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924659, c. 120, 9 f.;
- (13) Arh. Muz. Mem. "B. P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924606, c. 70, 37 f.; inv. nr. 924612, c. 74, 33 f.; inv. nr. 924629, c. 90, 17 f.; inv. nr. 924635, c. 96, 69 f.;
- (14) Arh. Muz. Mem. "B.P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924676, c. 135, 75 f.;
- (15) Arh. Muz. Mem. "B.P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924630, c. 91, 54 f.;
- (16) Arh. Muz. Mem. "B. P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924684, c. 143, 83 f. Pe prima filă a manuscrisului spiritist, savantul se adresează spiritului Juliei: "Între alte lucruri pe care vei vrea să mi le spui, îți solicit părerea despre craniul făcut de Mirea". I se răspunde: "Craniul este foarte bine executat, dar după instalare va trebui să-ți mai pensuleze pentru a-l lumina". La acest răspuns, B. P. Hasdeu se adresează spiritului lui Nicolae, fratele său, cu următoarea întrebare: "Între alte lucruri, vrei să-mi explici cum se poate reveni asupra picturii craniului cu geamul o dată fixat?". Neprimind răspuns, repetă întrebarea, adresându-se spiritului fiicei: "Vrei să mă luminezi, cum se poate reveni asupra craniului, pentru că mâine dimineață va fi deja încrustat în marmură fără geam?".
- (17) Arh. Muz. Mem. "B. P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924707, c. 166, 28 f.;
- (18) Nume dat spiritului Juliei Hasdeu;
- (19) Arh. Muz. Mem. "B.P. Hasdeu", Câmpina, inv. nr. 924708, c. 167, 55 f.;
- (20) Mășuța și placa de marmură cu "Sursum! Melodie posthumă de Julia Hasdeu" se află în camera cu cale din Castelul "Julia Hasdeu";
- (21) Chevalier, Jean; Alain, Gheerbrant. "Dictionnaire des symboles. Mythes, rêves, coutumes, gestes, formes, figures, couleurs, nombres". Paris, Robert Laffont/Jupiter, 1999, p. 308;
- (22) Conform inv. nr. 1346 X. XVI/730, f. 52v-53;

Elogiu bârfei

Christian CRĂCIUN

Bârfa este tot ceea ce se poate imagina mai opus corectitudinii politice, viol perpetuat al intimității, aplatizare a capetelor care se încâpâpânează să iasă în evidență, severă cenzurare a individualității, coercție regulativă conform unui model antropologic greu definibil, gregaritate invadatoare. Cuvântul are o clară valoare pejorativă și mai are ceva: la o rapidă consultare a unor dicționare curente, am găsit în toate precizarea „etimologie necunoscută”. O fi dacic? Oricum, trebuie să aibă o vechime considerabilă. Dacă nu e corect politic, dacă ține de inefabilul determinismului nostru etno-psihologic (cum se tot spune), atunci merită să-i acordăm ceva mai multă atenție, deconstruindu-i, deturnându-i înpelesurile.

Bârfa se confundă, în viziunea noastră, cu funcția disciplinantă a moralei publice. A cunoaște totul despre celălalt, a-i hermeneutiza fantasmatic gesturile, dându-le tot felul de interpretări, ba, și mai distractiv, a-i atribui gesturi și intenționalități pe care acesta sigur nu le-a comis sau de care nu este câtuși de puțin conștient, iată plăcerea. Este „mica istorie” de alcov, intriga de culise, raza care penetrează dincolo de măștile politeții cotidiene. Este verdictul nedilematic, judecata fără rest, ceea ce nu se scrie în cărți, forța ireductibilă a oralității care se transformă rapid în mit, circulația rapidă a zvonului mai sigur decât realitatea. Tocmai această forță incontrollabilă face bârfa de temut. Scriindu-i istoria neatestată, bârfa se instituționalizează. Ea presupune răgaz, „otium”, se opune radical agitației moderne a lui „a face”, căreia îi preferă pe „a comenta”. Reprezintă obsesia de celălalt și desființarea neconținută a

diferențelor. Acestea sunt simptome ca o jignire ontologică, tot ceea ce nu este ca mine reprezintă un pericol și trebuie redus la numitorul comun a ceea ce cred eu că reprezintă „normalitatea”. În ciuda aparențelor, bârfa nu lucrează cu „concepte slabe”, ci cu unele foarte tari, indestructibile. Aici nu încapă nici o fisură în care să se strecoare dezbaterea (interpersonală sau lăuntrică), (contra)argumentarea, logica, tehnica persuasiunii. În bârfa nu există demonstrații, ci doar axiome. Verdicte date de o curte supremă la care nu se acceptă nici un recurs.

Conținutul bârfei nu este cu necesitate fals ori rău intenționat, el nu se supune criteriilor veridicității, pur și simplu semnificativul este înecat în semnificat. Victorie a exteriorității, anulând tot ceea ce poate fi spațiu al intimității, bârfa transformă totul într-o agoră. Perpetuă lecție de anatomie morală, ex-punere de ecorșee, atunci când este făcută cu răutate, devine linșaj. Dar este și un spațiu al libertății, pentru ea nu există tabuuri, ba, dimpotrivă, subiectele „mari” o atrag ca mierea muștele. Cu cât ești public mai vizibil, cu atât ești mai în vizorul funcției sale hiper-analitice. Dar adevăratul bârfitor nu trebuie să fie un pățimaș, el este un chirurg care taie fără să se gândească la altceva decât la extirparea răului interior. Observatorul obiectiv doar reașază permanent piesele jocului după singurul model care lui i se pare viabil. El nu poate trăi în afara cunoașterii ascunsului, ceea ce este prea la vedere i se pare din oficiu suspect, insuficient, există totdeauna un „plan din spate”, o zonă a obscurului, un blagian orizont al misterului, interese oculte care se cer puse în ordinea firească a lumii pentru a o înpelege.

Gura lumii numai pământul o astupă - constată înpelepciunea colectivă, desemnată în fața atotputerniciei bârfei. Mărturisesc de unde mi-a venit ideea acestor însemnări, de la o constatare antropologică: la sate au dispărut de mult acele băncușe din fața porții, care erau locul privilegiat al întâlnirii regulative dintre spațiul public și cel privat. Dar, de-o vreme, la casele noi construite din banii celor plecați prin lume, am văzut cu surprindere că reapar băncușele din poartă. Să fie nevoia de comunicare, de vorbărie oriental-rurală care îl îndemna irezistibil pe Moromete spre stănoagă? Probabil că da. Sociologii pot analiza bârfa ca un fenomen de socializare. Trebuie să fii neconștient atent la celălalt. Să îi acorzi importanță sau chiar să i-o inventezi. Ce este altceva romancierul decât un bârfitor care se bucură de recunoașterea publică? Sau memorialistul, de tipul lui Procopius sau Saint Simon?

A pătrunde dincolo de suprafața vizibilă a vieții, ce poate fi mai incitant? Și, mai ales, a nu ține pentru tine ceea ce descoperi, căci bârfa nu există în afara comunicării celor aflate, ea este chiar această formă specială de comunicare-construcție a unei ființe din cuvinte. Creatoare și distructivă, bârfa este victoria principiului jocului imaginar asupra realității neimportante. □

Natura divinului

Viorel CERNICA

Atunci Dumnezeu a rostit către Moise: "Eu sunt cel ce sunt". Apoi a adăugat: "Așa să spui fiilor lui Israel: Cel ce se numește 'Eu sunt' m-a trimis la voi."

le^oirea, 3.

Ți-^oie și vieți aruncate încolo și-ncoace, printre zăvoaiele timpului dus. Cei ce au fost n-au lăsat multe semne: doar încordarea lor aruncată prin iarbă, vara, la coasă. Sunt atâtea întrebări despre cei trecuți dincolo de apă și dincolo de muntele ale cărui poale le-au măsurat îndelung cu așteptarea! Privesc tâmpla orizontului pe-nserat și mă pierd în privirea-mi, uitându-i, o clipă, pe ei și pe El, Cel aflat dincolo și dincoace de apă. Deodată, îi zăresc pe cei plecări, le urmăresc pânda albastră a apei revenind în capul lor neplin încă de vorbe, de munși și de legi. Prin toamna ochirii mele nerepinute trec fel de fel de călători: unii își numără banii bocetelor, căci și-au vândut sau și-au pierdut prietenii; alții zâmbesc iscoditor la frumoasa servitoare a călătorilor, căci și-au turnat clipea și vieții peste vreun ideal mărunț; mai sunt unii, nevoiași, cred, care nu se amestecă printre ceilalți, ci își petrec palma peste frunte și îngâlbănesc lângă un gând: se pierd apoi, ca și cum nu i-ar fi luminat și pe ei lumea aceasta, cu toate ale sale.

E prea înaltă pentru noi smerenia în fața oglinzii cerului! În oaptă, unii își recunosc locul: e prea înaltă pentru noi smerenia în fața oglinzii cerului! Alții, însă, zgometesc plini de rost "omenesc, prea-omenesc" pe lângă taraba cu bunățările lumii. Se ling pe buze, uneori, semn că au înpeles că sunt privilegiarii vremurilor. Dar Domnul, Domnul Dumnezeu nostru, cum de-i lasă atât de nefericiți în clipe de amiază, când El aruncă atâta lumină de văd și orbii, în întunericul lor, pământul nădejdi? și chiar în zori, când abia își limpezes ochii tranzacțiilor pe care trebuie să le onoreze pentru a-și putea duce viața, această viață, mai departe, de ce nu văd ei viața? Unde este Dumnezeu atunci când prietenii și dușmanii lor le pun chivotul legii în fața, pentru a-i judeca în numele Lui? Mi se pare că El este doar în invocarea lor lăbărpată: un vîpel de aur printre cuvinte, cu degetele întinse, în veac, chiar către zâmbetul lor întunecat.

Prin noapte doar lumina cunoaște căile. În ziuă, toate răscrucile-s la fel. Mergi alături de el, prietenul tău, cu palma bunăvoinei întinsă către zâmbetul lui de piatră scumpă, dar nici vorbă de vreo încorsetare a grijii lui pentru credința ta, crescută în mintea ta și a lui și în centrul vorbirii tale despre Cel de dincolo și de dincoace de muntele nădejdi. Dar tu, tu cel aflat atât de aproape de el, și-ai dus grija până în credința lui? Cel vechi urcă muntele; cel și mai vechi îl urcă din nou, târziu, nevăzut. Cel vechi se-amestecă la un loc cu lumina, trece în legea ei, *relegându-se* de Cel de pe munte; cel și mai vechi, parcă pierdut printre vînturile încolțite ale luminii (lumii), trece în țopii cei care își recunosc locul: e prea înaltă pentru noi smerenia în fața oglinzii cerului!

Eu cred că reflecția ne-ar putea salva.

Aerul tare al înălțimii problemelor teologice nu intră în oricare nară. Doar într-una mare și întoarsă către ie^oirea din lume.

Oricum, ni se spune prea des că drumul acesta, în sus, nu trece prin inima noastră. Sau, pe de-a dreptul: gândul despre

Dumnezeu este la fel de greu ca piatra de moară. și, poate, au dreptate cei care suspin o astfel

de idee. Cum își poți înălța gândul atât de sus – până la cer – dacă nu-ți poți ridica umărul până în zenitul imaginației?

Cum s-ar putea vorbi despre Dumnezeu

fără a rosti o blasfemie și fără a orbeca prin cotloanele îndoiții?

Cum să-L cunoști, dacă natura

Lui nu este natura noastră? și cum ai putea să-L atingi cu tine

dacă El nu te primește decât dacă *vrei* tu?

Întrebări care presupun deja existența lui Dumnezeu și diferența dintre natura noastră și natura Lui. Problema nu este aceea a existenței

Sale, a^oadar, ci a *naturii*

Sale. Ceea ce înseamnă că nu ne înțelegim de faptul că El există. Dar cine s-a îndoit în mod serios și consecvent de existența

Lui

Dumnezeu? Ateii, veți spune. Aceștia s-au îndoit

de existența unui anume

Dumnezeu, după cum înpeleg eu ceea ce vor ei. În modul cel mai firesc, mintea noastră se îndreaptă către absolut, universal, necondiționat; și le investește pe toate acestea cu

existență; sau, mai bine-zis, le adaugă acestora, atunci când devine clară indistinția lor, ideea că această indistinție

a lor nu este una atributivă, ci existențială;

absolutul, universalul, necondiționatul (și altele) trebuie să constituie o singură existență. Nu se poate ca ceva să fie universal, altceva absolut, altceva necondiționat etc.

Nu se poate? Nu-i cu puțință? Cine hotărăște asupra celor cu puțință? Oare nu Marele Anonim, după vorba lui

Lucian Blaga?

micul Anonim trebuie să stea în banca lui: în spațiul sublunar. Cine hotărăște sublunaritatea micului Anonim?

("Vă voi răspunde imediat, dacă mai roștiți o dată întrebarea.")

- Îi deslușiți glasul? "Vă voi răsp... Fă!!!....")

Desigur, toate aceste "calități", ce trec cu totul dincolo de situația lucrurilor comune, compun o existență ce nu

e de condiție obișnuită. De aceea, filosofii au spus – cu tărie – că

Cel necondiționat,

absolut,

universal pîne de o modalitate de a fi diferită de aceea proprie

>>>>>>>>>>>>>>>

Căntecele nedesprinderii

(Urmare din numărul anterior)

Gherasim RUSU TOGAN

Dar aceea^oi sfâ^oiere de suflet se desprinde ^oi din doina soldatului-durere: „Sună goarna de plecare, / Mi-a^oez rani^oa-n spinare, / Mar^ou-i lung, rani^oa-i grea / Pe la Nistru-i vreme rea, / Trage brandul, moartea-mparte, / Zilele-mi sut numărate. / Spune-mi, mumă, de prin sat / Că dor greu mi s-o lăsat / ^oi-n bătaia tunului, / Strig jelania vântului!” ^oi nu mă pot despăr^opi de această doină, fără să amintesc faptul că, adeseori, o cânta, în clipele sale de reculegere, ^oi tatăl meu, întors mutilat din război, plătindu-^oi, astfel, obolul pentru o iluzorie speranță a reîntregirii granițelor pării. Că a creat-o sau nu el însu^oi, din propria sa durere, taina s-a prelungit, dincolo de viața sa!

Dar gama trăirilor pare nelimitată. Pe o carte po^otală, cu mențiunea „cenzurat”, soldatul Oltean Matei Ioan, din localitatea Ghijasa de Sus, se jeluia mamei sale, de sărbătorile Pa^otelui: „Cântă, mumă, cucul cântă / ^oi-mi spune că-i azi zi sfântă, / Da’ eu, mumă, ce m-oi face / La muscal tunu’ nu tace, / Frigul, noaptea, mă sleie^ote, / Mă culc, mumă, iepure^ote, / Că nu-i curtea raiului, / Că-i para muscalului, / ^oi-i blestemul dracului!” Scrise de autorul epistolei sau dictate de către un alt camarad, căntecele războiului, în majoritatea lor, sunt produsele unui suflet contorsionat, purtând amprenta viziunilor despre lume ale omului simplu, crescut în conceptele satului românesc. Trecând, astfel, realitatea frontului prin filtrul propriilor sale trăiri, elevarea poetică este de excepție: „Rău mi-e inimu^oa arsă, / Când gândesc la mine-acasă. / Acolo-i mândru ^oi cald / Eu pe-aici de jale ard! / Adă, Doamne, ploile / Să se spele sângele, / De pe toate văile, / Uni s-au dat bătăile! / Focu’ din Odesa stinge, / ^oi spală morp^oii de sânge!”

Desigur că, ^oi în cazul cântecelor războiului, fiorul poetic ^oi găse^ote, în cele mai multe cazuri, sursa expresivă în contaminările cu celelalte specii folclorice sau chiar specii apropiate, poetul-soldat descoperind uneori rezervele expresive chiar în doinele ^otiute de acasă ^oi purtate de el pe drumurile războiului. ^oi, astfel, ^oirul contaminărilor pare nelimitat, deoarece, în aceste „modele”, s-a turnat ^oi jelania ^oi dorul pârjolitor al sufletului-durere: „Cine n-are dor pe vale, / Nu ^otie ce-i aia jale, / Pe pu^ocă nu ^oi-a-nsemnat / Ziua când l-o concentrat, / Nu ^oi-o scris norocul lui, / Pe frunza stgejarului! / Gată-^oși, mândro, caierul / ^oi-mi ascultă vaierul, / Gată-^oși pânza de albit / Că nu-i vremea de iubit, / Că-i bătaia tunului, / De la Cotul Donului!” De observat că similitudinile cu doina de dragoste („Cine n-are dor pe vale / Nu ^otii luna când răsare / ^oi noaptea cătu-i de mare...”) sunt evidente!

Nu sunt scăpate din vedere nici tonalitățile reporterice^oti, cănecele războiului notând cu micală stări aspre, dintre care prizoneratul pare să fie dărâmat^otor de suflet: „^oase zile ne-am luptat, / Până ne-au înconjurat. / Rusu-i tare încânit / ^oi greu ne-a mai chinuit, / Ne-a hrănit cu apă chioară, / Cu sudalme ^oi ocară! / Dare-ar Domnul Dumnezeu / Să vină ^oi rândul meu!” Dar Domnul a întârziat parcă prea mult ca să-i dea românului satisfacție, lăsându-l atâta vreme apăsător de muscal ^oi tare i-a mai ars inima! „Cine-a zis că rusu-i bun / făcă-se carne de tun! / Oasele nu ^oi-a uscat / în negru prizonerat / N-a mâncat varză stricată / N-a săpat

glie-nghepată, / Nu ^oi-a găurit plămâni / Robotind în fundul minii! / Rusie, Domnul să te bată / Să nu-^oși vezi chiatră, pe chiatră / Să te faci Siberie toată!” Amarnic blestem ^oi dureros document despre soarta soldatului-prizonier, la cei ce s-au vrut, vai, eliberatorii Europei!

Într-o lume supusă dezastrului, blestemul răzbe^ote necrupător, ^oi credința că numai prin pieirea celor puternici, cauza tuturor relelor, numai atunci se va reîntrona lini^otea. Astfel, ^oir de ani, blestemul care urmează a fost rostit cu teamă. Canalul ^oi pu^ocăriile erau ve^onic deschise pentru cei care nu iubea „zeii” comunismului: „Măi Staline, măi Staline, / De nu te-o blestămat nime, / Tu ascultă de la mine! / Kremlinul să ^oși-l vezi pară, / Să-^oși piară copii ^oi pară, / Să te văz lovit de rău, / Cum a fost copilul meu! / Kremlinul să ^oși-l văz jar, / Că l-ai supus la amar, / Kremlinul să ^oși-l văz tină, / Că mi l-ai sfâr^oit în mină! / Măi Staline, măi Staline, / Uscă-se inima-n tine, / Foamea să te prăpădească, / Toată floarea românească / Prăpădească-^oși grânele, / Retezească-^oși mânilor, / Doamne, ruga mea prime^ote, / Ca pe-un câne mi-l sfâr^oe^ote!”

Cât de vizionară a mai fost mama, care ^oi-a pesut blestemul, câtă putere de vrajă a mai putut din el emana, istoria doar le-a adevărit pe deplin!

Dar nici Mare^oalul Antonescu n-a fost scutit de blesemele mamelor îndurerate. Câteva frânturi de doină, rămase peste negura vremii au în ele încrustat fiorul blestemului. „Mare^oale, fa^opă rasă, / Întoarce feciorii-acasă, / Nu-i da carne tunului, / Pe la Cotul Donului!” sau „Mare^oale, mare^oale, / Semeni la cătane jale / Lângă apa Donului, / Ne dai carne tunului!”

Apoi, o scenă familiară părinților no^otri s-a încrustat în frântura următoare de cântec: „Vine rusul blestemat, / ^oi calcă bășos prin sat, / Trage-n butoiul cu vin / ^oi mă-n treabă, / Gde Berlin? / Gde Berlin ^oi gde nevastă, / Doamne, cât de grea năpastă!” Acestora li s-ar mai putea adăuga alte ^oi alte, toate la un loc dovezi ale calvarului apocaliptic, trăit sub cisma rusească!

^oi, dintr-o pornire afectivă, adaug în final câteva frânturi din jurnalul regretatului folclorist Ilarion Coci^oiu, jurnal păstrat cu sfințenie de către tatăl său, după moartea prematură a fiului, mărturie de ce a însemnat năvala hoardelor ruse^oti peste România. „La târgul de la Găina, păranilor le-a fost teamă să vină, să nu fie bombardăți de ru^oi, ce treceau regulat cu avioanele pese munți ca să-l aprovizioneze pe Tito... Au venit apoi coloanele nesfâr^oite de armată rusească, cu toate neajunsurile ^oi toate tulburările. Fugi, violuri, ve^oti despre omoruri, spargeri de cârciumi ^oi cu acel obsedant tropot de cântec de zi ^oi de noapte, cu obsedanta libertate a soldaților ce măr^oăuiau în dezordine, având acela^oi scop, aceea^oi pintă, Berlinul. ^oi fie că mergeau în ma^oini de proveniență americană, fie în căruțe trase de cai masivi sau mărpoage, fie în trăsuri rechiziționate forțat ori mar^o pe jos, unde dădeau de ceva bun, poposeau zile întregi. Bepii, violuri, rusoaice care căutau bijuterii prin magazinele de fierărie, acesta era spectacolul ce putea fi întâlnit prin localitățile Transilvaniei!”

Dramatice observații! Venite din nopțile negre ale plânsetelor mondiale, aceste mărturii, în ^oir de generații, ne taie respirația!

POESIS, nr. 4-5/2004, dă seamă de peisajul eterogen al actualității prin consistente cronici literare, eseuri, traduceri sau grupaje poetice. Viorel Mureșan scrie despre volumul *Calea ăearpelui* – „prima carte postumă” a lui Gellu Naum. Remarcăm paginile dedicate regretatului Mihai Ursachi.

FAMILIA, nr. 4/ aprilie 2004, se întreabă despre *S(t)jarea limbii* (Ioan Moldovan, Traian ătef, Vianu Mureșan). Apar poeme de Ion Cristofor, Angela Marinescu (pus un interviu și cronici), ș.a. La **Centenarul Mircea Vulcănescu**, scriu Marin Diaconu, Constantin Aslam.

DACIA LITERARĂ, nr. 54 (3/2004) este dedicat integral lui poetului Mihai Ursachi – *In memoriam*. Amintiri, mărturii, scrisori, cronici, interviuri, inedite.

HYPERION, 2/2004, dedică multe pagini lui Mihai Gălășanu (interviu, pozie). Dialoguri interesante și cu Nicolae Coande, Hoaria Ziliaru, Ioanid Romanescu. Pagini dedicate lui Mihai Ursachi. Un eseu (fragmente din *Tinerețe fără bătrânețe și sentimentul tragic al timpului*) de Adrian Alui Gheorghe: *Timpul tragic*.

AXIOMA, nr. 5/ mai 2004 începe cu Machiavelli (Ieronim Tătaru) și continuă cu Argezi (Ion Bălu, Constantin Trandafir), Balzac (Diana Rânciog), Hemingway (Andi Bălu), Michel Butor (*Poetul horticultor*, un interviu tradus de Florin Dochia).

RAMURI, nr. 5-6/ 2004 - de reținut *Copie, fals, contrafacere, imitație, facsimil, clonaj, pastică, apocrif, plagiat, reproducere, fotocopiaj, pirataj* de Marc Chambost și Cornelia Ciolac, pentru acuitatea analizei stării actuale a artelor, în era informației digitale.

LITERE, nr. 4-5/2004, cu articole interesante, începând cu editorialul lui Tudor Cristea (*Scrisul și cititul*): prea mulți – tineri – scriu („curată boală națională”) dar nu (mai) citesc („cititul nu prea este o boală”). Astfel că nu mai produc literatură (poezie, proză), ci doar „texte”.

INFORMATION BULLETIN. Deja cunoscută de către cititorii noștri, revista *Information Bulletin, Jackson, Michigan, USA*, dedică ultimul său număr (vol. XXI, no. 1, Ianuarie - Martie 2004) omagierii Arhiepiscopului Feleacului și Clujului *Bartholomeu V. Anania*, la împlinirea venerabilei vârste de 80 de ani. Despre capodopera eminenței personalități, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, exprimă puncte de vedere Alexandru Nemoianu, Doina Curticăpeanu, George Alexe și Eugen Sasu. Revista întregște emblema teologului și scriitorului cu florilegii din creația sa poetică, publicistică și reportericească, din perioade diverse ale prodigioasei sale vieți.

BUCOVINA LITERARĂ, nr. 4-5 / 2004. Constantin Arcu pledează pentru „apărarea autorului”. Al. Dobrescu dă pe față un „plagiat fără sens”: Dimitrie Brândză. Liviu Antonesei scrie incitant despre Borges și sexualitatea ca mister antic și modern. Despre un „contrajurnal” al lui Ion Trif Pleșă care ne interesează și pe noi cu deosebire, se pronunță Theodor Codreanu. Câteva cuvinte are de spus Constantin Trandafir în legătură cu mai noua receptare a lui Creangă și Caragiale. „Drumul din urmă al lui Mihai Ursachi” îl preocupă, firește, pe Ion Beldeanu. În imagine, Constantin Călin, cu șapcă, „explică miraculosul spiritualității udeștene”, cu prilejul festivalului „Magda Isanos – Eusebiu Camilar”

DOMINUS, nr. 5, mai 2004. În condiții grafice de excepție, revista gălățeană ne oferă și de data aceasta un sumar captivant. „Feudalismul de piață” de Theodor Parapiru, „Războiul sfârșitului lumii” de Constantin

Vremuleș (ambele texte cu agere impresii socio-ideologice în realitatea imediată), A. G. Secară despre „apte povestiri crude” ale lui Dimitrie Lupu, Letiția Buruiiană (da, lectura tradițională, astăzi, e în mare suferință), Melu State glosează despre „Durere” etc.

ATENEU, nr. 5, mai 2004, îl scoate în prim plan, cu imagine și vorbe, pe excelentul caricaturist Constantin Ciosu. Același special interes pentru autori și cârpi, pentru poezie (acum, Iancu Grama și Petru Scutelnicu). Nu lipsesc semnatarii de altitudine: Al. Călinescu („A scrie , în franceză, în Israel” – despre traducătoarea Marlena Braester), Leo Butnaru (tot din Basarabia), Constantin Călin (cu scrisori de la marele filolog H. Mihăescu), Irina Petraș (iarăși despre tema thanatică) etc.

ROMÂNIA LITERARĂ, 22, 23, 24 /2004. Reșinem *minimum minimorum* dintr-o mulțime de texte nu doar de mare greutate informativă, ci și scrise cuceritor, într-o ordine „metodică”. Comentariile bine articulate ale lui Tudorel Urian despre *Reabilitarea ficțiunii* de Ion Simuș, *Tangențiale* de Mircea Iorgulescu, *Jurnal 1994-1995* de Monica Lovinescu. Gheorghe Grigurcu se ocupă de „Cazul Goga” și de Petre Pandrea. Alex ătefănescu îl are în vedere la „zoom critic” pe Adrian Popescu. Cronica edițiilor de Ion Simuș referă despre un scriitor mai puțin cunoscut, Grigore Cugler, și despre „Edițiile Eugen Simion” inițiate în cadrul Fundației Naționale pentru ătiință și Artă, sub patronajul Academiei Române. Interviuurile României literare: Matei Călinescu în dialog cu Nicolae Manolescu („Cultură, subcultură, cultură oficială”), Angela Marinescu („Totul despre poezie”) și Neagu Djuvara („Pasiunea cea mare: istoria”)

ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC, nr. 720, 721, 722 / 2004). C. Stănescu scrie despre „chestiuni de mare actualitate”: „publicitate” păguboasă în domeniul artei, Istoria literaturii de G. Călinescu (la împlinirea vârstei de 63 de ani), cu citate „huliganice”, de-a lungul timpului, la adresa acestei capodopere: „să nu ne facem iluzii: după noua eliberare, cea din 1989, scapă din frâu decenței un nou val, al treilea, de huliganism literar. Autorul monumentalei lucrări e trecut ca «nomenclaturist», în rândul «marilor prostituate_7, un filosof îl arată cu degetul ca pe un «slugarnic valet cultural» al lui Gheorghiu Dej, iar opera lui, opera unui «critic ratat», devine, în ochii unui postmodernist cu totul împlinit, o curată... „pacoste”. Al. Săndulescu a împlinit 75 de ani, Claudio Magris crede în „poligamie și politeism”, Cristina Modreanu e convinsă de „forța teatralului în cetate”, Gheorghe Doca îl citește pe Eminescu printr-o nouă grilă: „dialogismul poeziei”, Mircea Angheliescu se întreabă: „De ce citim literatura?”. Noi întrebăm (dar știm răspunsul): De ce nu se mai citește astăzi decât ceva gazete (neliterare)?

PORTO FRANCO, nr. 4-5-6 / 2004, dedică pagini *Anului ătefan cel Mare și Sfânt*, e dădora de poezie (mateiu I. Caragiale, Ioanid Romanescu, Vali Crăciun, Konstantin Belmont, Lidia Ungureanu, Valentin Tudose, Ion Grosu, Mihai Ursachi, Leonard Matei, Liliana Spătaru, Ioan Suci, Valeriu Mititelu. Angela Baciu a stat de vorbă “cinci minute” cu Vasile Târâpanu, la Festivalul de poezie «Nichita Stănescu», de la sfârșit de martie 2004, la Ploiești.

Tema propusă pentru dezbateră din numărul viitor este: „Să mai vorbim despre generații”. Textele se trimit până la 15 iulie prin poștă, fax sau e-mail (vezi caseta din pag. 2)

MARE NOSTRUM

>>>>>>>>>>>>>>> de la pagina 1

Pentru cititorul comun din România, literatura exilului este (încă) o mare necunoscută, dincolo de revelațiile care s-au impus în lumea îngustă a literabilor, de eforturile *Jurnalului Literar* sau ale altor publicații, de *Enciclopedia* lui Florin Manolescu... Sunt vârste și destine complicate, greu de redus la un numitor comun, de la legionarii expatriați imediat după înfrângerea rebeliunii la scriitorii care au „ales libertatea” în „anii disperării noastre” ’70-’80. Dar cine a cercetat cât de cât neo-exilul de după 1990, atât de diferit de precedentele?

În mod nu tocmai paradoxal, precaritatea condiției scriitorului român din exil este strâns legată de precaritatea condiției scriitorului român din țară. Asta, firește, în cazul celui care vrea să fie recunoscut și în bațina sa. Deficitul instituțional (uniuni de creație, reviste, ICR, atașapții culturali de pe lângă ambasade, centrele de studii românești din străinătate, biblioteci, universități, Academie șamd) se răzbină, fiindcă nu există pur și simplu un teren comun de întâlnire. Între simptomele „nu mă

meritați” și „cine-i așa să ne dea lecții?” începe un întreg teatru de război, când rece, când brusc incendiesc. Cu o mulțime de incriminări de ambele părți, cu ocupări și cedări de teritorii.

Cum funcționează, apoi, critica literară față de literatura scrisă „afară”? E limpede că sistemul de referință trebuie lărgit, după cum ar trebui să salutăm integrări reușite ale unor scriitori (Gabriela Melinescu, Andrei Codrescu, pentru a nu evita numele proprii) în alte spații culturale. Sigur că românii nu au avut în perioada comunistă un exil literar de forța celui al cehilor, polonezilor, ungarilor, sârbilor. Lucru care se vede. În preajma *Întâlnirii scriitorilor români de pretutindeni* (ediția a V-a), desfășurată la jumătatea lui iunie la Neptun, Eugen Uricariu se arăta într-un interviu din revista 22 mai degrabă sceptic față de funcția socială a scriitorului. „Noi am crezut, mult timp, că suntem geniali – poate chiar suntem – și că vin alții să ne descopere pentru că au nevoie de geniul nostru. Nu-i adevărat. Noi trebuie să le deschidem celorlalți gustul pentru cultura noastră”. Deocamdată, literatura face parte din numeroasele produse „made in Romania” care nu au nici o putere de circulație dincolo. Și mi-e teamă de momentul ce se anunță când vom avea nu numai o Dacie Logan, ci și o literatură (S)Logan... □

Anticarul

>>>>>>>>>>>>>>> de la pagina 22

- Nu, a murit, și a dispărut și magazinul. De fapt, de multă vreme se avea în vedere transformarea asta.

- L-au omorât?

- Nu. Se pare că era bolnav. În ziua când m-am dus la el, m-a privit lung, de parcă ar fi vrut să mă pină minte, și mi-a zis, după ce s-a mai uitat o dată, zâmbind, la hârtie, să o pun de unde am luat-o, fiindcă hârtia este a dicționarului.

- Ca mine și dumneavoastră.

- Da, ca mine și dumneata.

- Era bătrân?

- Nu, cam de-o vârstă cu mine.

- Și ție de hârtie.

- Și el o găsisse.

- Și o luase.

- Și i se spusese să o pună la loc.

- V-a povestit?

- Asta da. Mai târziu m-am gândit că mi-ar fi fost mai ușor dacă mi-ar fi trecut prin cap să-l întreb mai multe, dar atunci mă impresionaseră prea mult coincidențele ca să mai reacționez rațional.

- Și l-ai căutat mai târziu.

- Prea târziu cu o zi. Murise. Atac de cord, mi-a zis cineva pe care l-am găsit la fața locului și care nu a știut să îmi dea și alte amănunte. Sau n-a vrut. Când am trecut iar pe acolo, ai fi putut jura că în locul acela nu existase niciodată decât o poartă. Și azi la fel. [...]

(Fragment din volumul «Uite! O frunză» în curs de apariție)

Aimé Césaire - 91

(urmărire din pagina 32)

Trebuie resituate mereu lucrurile în timp, în Istorie, în circumstanțe. Nu uitați că, atunci când s-a născut negritudinea, în ajunul celui de-al Doilea Război Mondial, credința generală, în liceu, pe stradă, era un fel de rasism subiacent. Există sălbăticie și civilizație. De bună credință, toată lumea era convinsă că există o singură civilizație, aceea a europenilor – toți ceilalți erau sălbatici. Desigur, există oameni mai mult sau mai puțin brutali ori mai mult sau mai puțin inteligenți. Citiți Gobineau. Chiar în Renan, am fost uluit, am găsit pagini absolut extraordinare. Bineînțeles, opinia publică deformează, vulgarizează. Chiar și negrii... Îmi amintesc, încă, o zi în care eram în apropierea bibliotecii Sainte-Généviève: un tip solid vine către mine, un om de culoare; îmi spune: «Coëaire, bin mult la tine, dar e ceva ce-ți reproșez. De ce vorbești astfel despre Africa? Nu mai avem nimic de-a face cu ei.»

Lată ce mi-a zis. E teribil! [...]

MC – Credeți că această globalizare, despre care se vorbește atât, va afecta literatura? Deja, cum spune poetul Monchoachi, nu mai ținem unde încep și unde se sfârșesc Caraibe. După dumneavoastră, care sunt efectele acestor exiluri și ale acestor migrații?

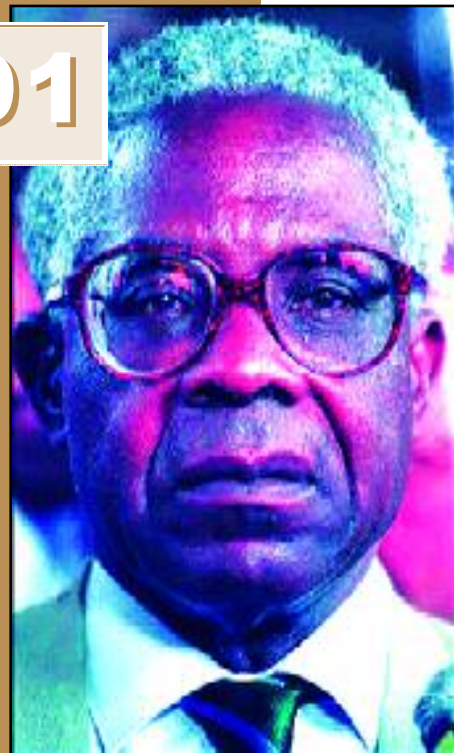
AC – Pentru aceasta, precis, trebuie păstrată credința și păstrată negritudinea. La ora actuală, Franța e aproape, în raport cu lumea, de ceea ce e Martinica în raport cu Franța. Asta e mondializarea. Francezii încep, și ei, să reacționeze. Și este vital. Sunt convins că, în modernizare și uniformizare, identitatea nu este moartă. Ea se va trezi. Nu e ușor, desigur, dar Europa va simți această nevoie de a redeveni stăpână pe sine, cum Antilele vor simți nevoia de a se repersonaliza. [...]

(Fragmente dintr-un dialog Naryse Condé – Aimé Césaire notat de Patrice Louis, jurnalist parizian instalat în Martinica și autorul unui A, B, C...ésaire, Ed. Ibis rouge, 2003. Selecție, prezentare și traducere de Florin SCARLAT)

Aimé Césaire - 91

Poezia francfonă din Antile a făcut demonstrația unui secol al XX-lea de o uimitoare vitalitate. Aimé Césaire (n. 15 iunie 1913), om de litere și, în același timp, om angajat în toate luptele politice ale acestei regiuni (primar în Fort-de-France) este un exemplu marcant. André Breton, care descoperirea Caietele Reîntoarcerii în Para Natală din 1941, în primul număr al revistei Tropique, n-a fost surprins și l-a salutat ca pe un frate suprarealist și ca pe unul dintre marii poeți ai epocii sale. Poezia sa, care este o poezie angajată, nu avea, totuși, nimic de-a face cu un discurs politic și depășea de departe singura luptă a antilezilor pentru a-și regăsi suveranitatea în propria țară, pentru a deveni un apel universal la demnitatea umană, la trezirea și la responsabilitate. Nu este vorba aici de doctrină, ci de pură poezie, o poezie exigentă, deconcertantă, care captivează prin originalitatea imaginilor și, în același timp, niciodată gratuită, plină de sens, actuală. Inițiator, împreună cu Leopold Sedar Sengor, al Negritudinii, mișcare care a făcut mult pentru a reda populațiilor negre mândria rădăcinilor africane, el și-a presărat poemele, scrise în limba franceză cea mai pură, cu expresii specifice ale imaginarului Insulelor, din care izbucnesc fărâme ale culturii africane, fără a cădea în pitoresc sau regionalism. De la Césaire la Depestre, trecând prin Guy Tirolien și Paul Nizer, această parte a lumii a îmbogățit considerabil poezia francfonă a celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea.

«Cultura e tot ceea ce omul a inventat pentru a face lumea de trăit și moartea de sfidat»

Maryse Condé – *Privind stare lumii, credeți în continuare că poezia e «arma miraculoasă» care pulverizează barierele din calea libertăților?*

Aimé Césaire – Nu știu dacă este miraculoasă...

MC – *Dumneavoastră ați spus-o.*

AC – Pentru mine, poezia e foarte importantă, ea este chiar fundamentală. Pe drept sau pe nedrept, am gândit întotdeauna că arma pentru noi – a nu se crede că doar ea e suficientă – este cultura. Nu spun civilizația, care este un cuvânt prea de secolul al XIX-lea. Se opunea atunci civilizația sălbăticeii. Dar etnologie și experiența că este cultura. Definesc cultura astfel: este tot ceea ce oamenii au imaginat pentru a modela lumea, pentru a se acomoda lumii și pentru a reda omului demnitatea. Asta e cultura: e tot ceea ce omul a inventat pentru a face lumea de trăit și moartea de sfidat. În ceea ce privește Martinica, am gândit întotdeauna că ea are ceva care nu a fost apreciat la adevărata măsură în Martinica și Antile. Oh, nu e un reproș! Există Istoria, există Statele. Am fost dominați de ideea sclavagismului și a trebuit să luptăm împotriva-i. Aparține epocii sale și trebuie să admitem că a II-a Republică a inventat o doctrină pe care trebuia s-o adoptăm pe de-a-ntregul. Era doctrina zisă a asimilării, care consta, pentru a fi civilizat și a nu mai fi sălbatic, să renunși la numeroase lucruri și să adopți un alt mod de viață. Toate acestea sunt cu totul respectabile [...], dar insuficiente. Această doctrină nu mai răspundea nevoilor secolului al XIX-lea. Era secolul al XIX-lea, era romantismul, erau iluziile trecutului. Nu trebuie să fim ingrabi: este evident că aceasta a adus enorme servicii, dar, în lumea modernă, e nevoie de altceva. De aceea, am fost repede cucerit de o idee ce nu-și avea atunci, încă, locul său – chiar dacă nu era necunoscută – în comportamentele și filosofiele noastre: identitatea. [...] Pentru mine, echilibrul esențial trebuie să se facă referitor la identitate. De unde importanța culturii. Revin la întrebarea dumneavoastră: pentru ce cuvintele poeziei sunt «arme miraculoase»? Cred că pentru că de la ele, miraculos, trebuie să vină salvarea, mântuirea. Acesta este, pentru mine, miracolul.

MC – *Ați spus, de asemenea, că, atâta timp cât vor fi negri pe pământ, negritudinea va trăi. Este încă adevărat?*

AC – Da, perfect adevărat. Și îmi mențin spusese. Ce înseamnă asta? S-a pălăvrăgit mult pe acest subiect. Pentru mine, negritudinea este cultura, poezia. De ce? Îmi place mult tot ceea ce am învățat la liceu, la Sorbona. Cred mult asta. Sunt un bun admirator al latinilor și și mai mult al grecilor, dar știu, de asemenea, că există egiptenii și că grecii și romanii datorează mult Egiptului, Etiopiei, întregii acestei lumi. Deci, Africii. Am devenit repede conștient de acest lucru. Bin de cultură și nu de o cultură îngustă, clasică, confirmată de examenele și diplomele europene. Pentru mine e cu totul altceva. Ce e poezia? De ce m-am atașat de ea? De ce am fost poet și suprarealist? Am fost fără să vreau, n-am făcut-o în mod expres; nu pentru a mă alia la o coală. Și, când André Breton m-a întâlnit, mi-am dat seama că făceam suprarealism fără să știu... Dar, de ce? Ceea ce mă frapa în societatea antileză era aparența, adaptarea mai mult sau mai puțin iscusită, o parte pe care o suportam, dar știam că în omul antilez există altceva decât această aparență. Ceva mai profund decât asta. Și poezia este realitatea profundă care se dezvăluie. Și știți că, la ora actuală, se caută mult ceea ce este dedesubtul scoarței terestre. Ei, bine, ceea ce vreau eu să fac este să caut ce este sub scoarța mondenă, academică. Ce relevă? Când, brusc, aveți imaginea poetică ce izbucnește, fiți atenți! Se spune acum – nu cunosc foarte bine geografia – că este un gheizer... Atenție la imaginea poetică: ea e revelatoare a lumii celei mai profunde. Iată de ce este ea miraculoasă. [...]

MC – *Ați tradus poeme de Sterling Brown. [...] În opera dumneavoastră există o influență americană?*

AC – Nu mi-am pus niciodată întrebarea. Nu am nici o pretenție anume. Am spus ceea ce gândesc, am spus ceea ce am crezut. Nu știu dacă am dreptate sau nu, dar rămân fidel acestora și Africii fundamentale. Am fost deformat, transformat, caricaturizat mult. Cred, simplu, în om. Nu sunt deloc rasist. Respect omul european. Îi cunosc Istoria. Respect poporul francez. Respect toți oamenii, oricare ar fi ei, dar cred, de asemenea, că trebuie să li se ofere o lecție și să li se spună că omul negru există și că și el are nevoie de respect. De ce am spus «negritudine»? Asta nu înseamnă deloc că eu cred în culoare. Nu e deloc așă.

(Continuare în pagina 31)